

Eenige gedachten over de toekomst van ons leger,

DOOR

B. VAN SLOBBE,

Eerste-Luitenant der Infanterie.

Niettegenstaande leidende personen in oorlogvoerende landen blijven beweren, dat deze oorlog moet worden uitgevochten, teneinde in den vervolge oorlogen tusschen de beschaafde volkeren onmogelijk te maken, zijn er weinig teekenen, die er op wijzen, dat de huidige krijg de laatste zal zijn.

Misschien dat in de toekomst de veldwinnende democratie en een zich sterk wortelend internationalisme de struikelblokken zullen opruimen, welke door de gansche geschiedenis heen steeds weer den vrede in den weg kwamen. Voorloopig moeten wij, na dezen oorlog, gereed blijven voor den strijd.

Dat wij nuchtere Nederlanders niet gelooven in het bereikbare van het boven aangegevene oorlogsdoel, blijkt wel uit het uitblijven van ernstige protesten tegen de rede, door den M. v. O. te Leeuwarden gehouden.

Wij zullen ons leger moeten behouden; wij zullen het eerder moeten verbeteren, dan beperken; wij zullen het nog steeds den eisch moeten stellen, dat het, gesteund door ons terrein, tijdelijk alleen een stoot van een overmchtig leger kan opvangen en om aldus en later, geholpen door sterkere legers, eene kracht te kunnen zijn, die een oorlogvoerende liever niet tegen zich heeft, welke voordeelen voor hem ook verbonden zijn aan het betrekken van Nederland in eenen krijg.

Toch is het te begrijpen, dat men huiverig is voor het behouden van een vrij sterk leger en dat men zich zal verzetten tegen eene versterking ervan. De finantieele toestand van ons land en de economische eischen zullen een woordje medespreken.

Dankbaar voor hetgeen het legér gedurende den Europeeschen oorlog voor Nederland beteekende, zal men, vertrouwend op eene lange rustperiode en geleid door de zucht, geen groote offers te brengen voor iets, waarvan men geen direct profijt trekt, toch slechts noode het vereischte aan volkskracht en geld voor het leger willen afstaan.

Nu zou, zonder dat het leger er door leed, ja zelfs zoo, dat het er door won aan innerlijke kracht, eene richting kunnen worden ingeslagen, welke het volk minder onverschillig tegenover het leger zou doen staan.

Hiertoe zou het leger meer direct nut moeten afwerpen en zouden leger en volk meer in elkander moeten opgaan.

Hierbij gaat het dus niet om de organisatie van het leger. Deze hangt af van de zuiver militaire eischen. Na demobilisatie zal hetgeen de tegenwoordige oorlog heeft geleerd wel tot eene reorganisatie leiden.

Hoe kan het leger meer direct nut voor het land hebben en hoe kan men leger en volk ineensmelten, zonder van ons volk eene militaire natie te maken, wat niet gewenscht en ook niet mogelijk is.

Hiertoe zouden:

1°. de opleiding tot soldaat mede ten doel moeten hebben de lichamelijke, zedelijke en moreele ontwikkeling van het volk;

2°. de opleiding tot soldaat slechts voor een klein deel in het leger moeten geschieden;

3°. allen naar vermogen moeten bijdragen tot de weerkracht van het land;

4°. van beschikbare krachten een economisch gebruik moeten worden gemaakt;

5°. alle verschillen tusschen troepen, wat betreft hunne meerdere of mindere geschiktheid moeten verdwijnen;

6°. de onderdeelen zooveel mogelijk gelocaliseerd moeten worden ingedeeld.

1°. De opleiding tot soldaat zal mede ten doel moeten hebben de lichamelijke, zedelijke en moreele ontwikkeling van het volk.

Een soldaat, welke gereed is voor den oorlog, heeft, in het bezit als hij is van een gezond, getraind lichaam, in de maatschappij meer waarde dan iemand, waarvan de lichamelijke ontwikkeling is verwaarloosd.

Aan den eisch, gereed te zijn voor den oorlog, is echter niet spoedig voldaan.

Dat de doorsnee-milicien of landstormer van heden niet aan dezen eisch voldoet, blijkt o. a. uit het oprichten van stormtroepen. Trouwens niemand zal beweren, dat onze soldaat den idealen soldaat nadert.

Toch moet, zoowel in het belang van het leger als in het directe belang van de maatschappij, de jonge man tot eenen hooger trap van ontwikkeling worden gebracht.

En hiernaast moet ook aan de zedelijke en de moreele ontwikkeling — want deze zijn niet te scheiden van de lichamelijke — meer aandacht worden geschonken.

Aan de zedentoestanden moet de noodige zorg worden besteed, zoowel door het verspreiden van gezonde denkbeelden dienaangaande, als door de verbetering van woningtoestanden.

Goede hygiënische toestanden zijn noodzakelijk en tegen het drankmisbruik kan niet te krachtig te velde worden getrokken.

En moet men, om van de jonge Nederlanders goede burgers en

goede soldaten te maken, niet den strijd aanbinden tegen de steeds aangroeiende onverschilligheid voor hetgeen niet direct met het eigen belang samenhangt, tegen de zucht naar weelde, tegen de daaruit ontstane verslapping.

Er is veel werk te verrichten voor men de volkskracht ten behoeve van het leger en ten behoeve van het land voldoende heeft opgevoerd.

Nu is het niet mogelijk van een jongen, die men op 20-jarigen leeftijd van achter den ploeg of vanaf de kantoorkruk weghaalt en wiens ontwikkeling, voorzoover deze samenhangt met hetgeen voor het land van belang is, tot dien leeftijd niet werd behartigd, in enkele maanden iemand te maken, die voldoende bewuste kracht heeft om de wapens te hanteeren, om hindernissen te overwinnen, om marschen te maken, om, met behoud van gevechtswaarde, vermoeienissen en ontberingen te doorstaan en die ook moreel sterk genoeg is om een goed soldaat te kunnen zijn.

20. De opleiding tot soldaat zal dus slechts voor een klein deel in het leger moeten geschieden.

Het valt niet te ontkennen, dat men den laatsten tijd blijk geeft in te zien, dat gedurende den oefentijd geen bruikbare soldaten kunnen worden gevormd.

Vóór de mobilisatie werkte men o. a. door middel van spelleiders, cursussen in op de school en gedurende de mobilisatie heeft men gebruik gemaakt van personeel en tijd om de lichamelijke ontwikkeling van het volk nog meer voor te bereiden.

Sport en gymnastiek worden aangemoedigd. De padvindervereenigingen werken zoowel aan de lichamelijke als aan de moreele ontwikkeling der jeugd, hoewel slechts van een bepaald deel der jeugd.

Vereenigingen als Ons Leger trachten betere denkbeelden over de verhouding tusschen leger en volk ingang te doen vinden.

Het nut van Weerbaarheidsvereenigingen en van den Vrijwilligen Landstorm is onbetwistbaar.

Maar hetgeen geschiedde is onvoldoende; er moet systematisch worden gehandeld.

Het verbeteren van zeden- en hygiënische toestanden, het bestrijden van drankmisbruik, de opwekking van minder zelfzuchtige eigenschappen, dit alles kan in het algemeen niet in het leger plaats vinden, zij het ook, dat in het leger moet worden doorgedaan op het ingeslagen pad.

En als de jonge man zijnen dienstplicht komt vervullen, moet hij lichamenlijk en geestelijk zoover zijn gebracht, dat men hem in korten tijd de zuivere techniek kan leeren.

Op de school moet gymnastisch onderwijs worden gegeven; op de school moet meer nog dan nu reeds geschiedt, aan karaktervorming worden gedaan.

Na den leerplichttijd tot aan den dienstplichtigen leeftijd moet men de ontwikkeling blijven voortzetten:

1°. door tot het 17e jaar verplichte deelname aan gymnastisch onderricht voor te schrijven. Dit onderricht kan worden gegeven door gymnastiek-leeraren, door onderwijzers, door legerkader.

2°. door het bevorderen van sport, vooral van loopsport, werp- en behendigheds-spelen. Gevormde en te vormen spelleiders en het legerkader zouden als leidende krachten moeten optreden.

Waar noodig zouden de gemeente of het rijk spelbenoodigheden kunnen verschaffen, speelterreinen kunnen aanleggen.

3°. door het krachtig steunen van weerbaarheidsvereeningen en van den vrijwilligen landstorm.

4°. door het steunen van padvindersorganisatiën, die den jongen leeren marcheeren en voorzoover mogelijk leeren zwemmen en roeien, die hem leeren gebruik maken van het terrein, die hem het overbrengen van berichten, de verbandleer en het redden van drenkelingen bijbrengen.

5°. door het geven van gelegenheid tot schieten. Bestaande schietvereeningen zouden subsidie kunnen krijgen. Op plaatsen, waar geene vereeningen zijn, zou door legerpersoneel op aan te leggen banen de gelegenheid tot het ontvangen van schietonderricht moeten worden verschaft.

Na eenen bepaalden leeftijd zou een ieder de gelegenheid moeten hebben, eene proeve van geoefendheid af te leggen, waarbij moet worden nagegaan in hoeverre de jongen lichamelijk is ontwikkeld, handig is in het terrein en met een geweer kan omgaan.

Zij, die niet voldoen, moeten na eenigen tijd weder aan een examen kunnen deelnemen.

Degenen, welke op dienstplichtigen leeftijd niet in het bezit zijn van een getuigschrift, zouden minstens 4 maanden eerder dan de anderen onder de wapenen moeten worden geroepen. Zoo men het reservekader wil behouden, zou men voor de toelating, het getuigschrift verplichtend moeten stellen.

Nu zal men zeggen, dat de lichamelijke vooroefening bestond en dat deze nu niet bijzondere reden tot tevredenheid heeft gegeven. Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat het in de toekomst niet goed mogelijk zal zijn, den milicien lang onder de wapenen te houden, doch dat men eene uitzondering zal kunnen maken voor hem, die blijkbaar eenen korten oefentijd niet op prijs stelt en die dus onvoldoende ontwikkeld in het leger treedt.

Bovendien is de jonge man, doordat hij tot zijn 17e jaar aan gymnastisch onderwijs moet deelnemen, op dien leeftijd reeds zoover gereed voor zijn getuigschrift, dat het verder noodige hem niet bijzonder veel moeite zal geven.

Dan nog zal door den algemeenen dienstplicht — want dat de loting niet moet terugkeeren is iets, waartegen zich niet velen zullen verzetten — de voornaamste hinderpaal voor een slagen van vrijwillige vooroefening worden weggenomen, dat is de mogelijkheid om er ook zonder

moeite wel door te rollen, eene mogelijkheid, waarop vroeger de doorsnee-Nederlander speculeerde.

Waar men dus door het verplichte gymnastische onderricht tot het 17e jaar en de verdere vrijwillige oefening er op rekenen kan, dat het gros der miliciens als lichamelijk bruikbaar materiaal in het leger zal komen, daar moet men er ook verzekerd van zijn, dat de verdere ontwikkeling niet is verwaarloosd.

Reeds op de school kan veel gedaan worden tegen het drankmisbruik en de verkeerde zedentoestanden en in het belang van hygiënische toestanden. Later kunnen o. a. de padvindervereenigingen op dit gebied werkzaam zijn door middel van het gesproken woord en door middel van het beeld (films). De wetgever kan zoo noodig steunen.

De school en vooral de padvindervereenigingen kunnen de slaphed van opvattingen, het ongezonde egoïsme en de zucht naar verwijfdheid bestrijden.

Dat er met zorg voor moet worden gewaakt, dat in het leger niet wordt afgebroken, wat eerst is opgebouwd, spreekt vanzelf. Tegen het drankmisbruik, tegen het vloeken en tegen de zedeloosheid kan in het leger niet krachtig genoeg worden opgetreden.

Dit is een legerbelang, zoowel direct als indirect.

Hiertoe en opdat aan de karakters niet alleen niets worde bedorven, doch eerder worde voortgebouwd en opdat van den oefentijd een zoo goed mogelijk gebruik worde gemaakt, is voor officieren en kader de opvoedkunde onmisbaar.

De oefentijd zal zoo kort mogelijk moeten zijn en deze kan kort zijn, indien de milicien in hoofdzaak slechts technisch behoeft te worden gevormd en verder moet leeren zijne plaats in te nemen in de organisatie.

Van hen, die wegens gemis aan getuigschrift een 4-tal maanden eerder moeten opkomen, zal, na zeer intensieve oefening een gedeelte met de voorgeoefenden gelijk op kunnen gaan.

Een gedeelte zal wellicht iets achterlijk zijn. Een prikkel te meer voor vooroefening zou zijn hen, die na afloop van den oefentijd vrij ver beneden de aan een soldaat te stellen eischen blijven, na te oefenen.

Hoelang de oefentijd moet zijn is hier niet te bepalen. Dit zal afhangen van hetgeen voor het getuigschrift kan worden vereischt en van de geschiktheid van de onderwijzers in het leger.

Het valt niet te ontkennen, dat gedurende de mobilisatie en ook vóór dien tijd de opleiding niet de vruchten droeg, welke, in verband met den beschikbaren tijd, konden worden verwacht.

Men kan een goed aanvoerder zijn zonder de geschiktheid van onderwijzer te bezitten. Er is en wordt veel tijd in het leger zoek gebracht, zonder dat van opzet sprake is. Als de jonge officier of onderofficier met zijne theoretische kennis in den troep komt, rust op hem terstond eene belangrijke taak bij het geven van onderricht.

Men kan het hem niet euvel duiden zoo het voortgebrachte niet evengoed is als de wil. Nu, in den mobilisatietijd, ziet men afdeelingen dag in dag uit onder leiding van jonge menschen, waarvan velen niet weten, hoe een troep moet worden geoefend.

Ook in gewone tijden is de opleiding dikwijls toevertrouwd aan wellicht ijverige, doch nog niet altijd handige onderwijzers.

De kapitein is soms te oud om zijn troep zelf te oefenen, loopt dikwijls reeds te lang mee om er eigenlijk voldoende belang in te stellen. Opvoedkunde behoort thuis op de leerplannen der militaire inrichtingen van onderwijs en der kaderscholen.

Er kan in korten tijd door goed onderwijzerspersoneel veel worden gedaan.

De miliciens zou in het voorjaar moeten opkomen en gedurende eenigen tijd in de compagnie moeten worden geoefend. Daarna zouden de grootere afdeelingen samengevoegd zoo noodig naar oefenkampen kunnen worden gezonden, om daar oefeningen in hooger verband te houden.

Er zijn gedurende de mobilisatie reeds meerdere kampen ingericht. Met eene geringe uitbreiding kan wellicht worden volstaan.

De herhalingsoefeningen zouden bij gelocaliseerde indeeling kunnen worden gehouden nabij de plaatsen, waar de manschappen wonen en zoodanig kunnen worden geregeld, dat het burgerlijk leven er zoo weinig mogelijk hinder van ondervindt.

Bij de behandeling van punt 6 zal hierop worden teruggekomen.

3°. *Allen moeten naar vermogen bijdragen aan de weerkracht van het land.*

Eene indeeling volgens loting is niet gewenscht. Algemeene dienstplicht is, alleen al uit een billijkheidsoogpunt, noodzakelijk. De inlijving van den landstorm gedurende den mobilisatietijd heeft aangetoond, dat men de opbillijkheid krachtig voelde.

Nu bracht het blijven van Nederland buiten den oorlog de mogelijkheid dezen landstorm te oefenen en zoo te komen tot aflossing van mannen, die reeds geruimen tijd de lasten van de mobilisatie hadden gedragen en tevens tot de vorming eener reserve.

Zal men echter steeds de gelegenheid hebben, zulk een groot deel van het volk te oefenen, en zal men mogen volstaan met het weerbaar maken van een deel der beschikbare krachten?

Waar de oorlogen meer en meer worstelingen tusschen de volkeren worden, moeten alle krachten kunnen worden benut.

Men zal door scherpe keuring de dienstplichtigen moeten scheiden in geschikten, gedeeltelijk geschikten en ongeschikten.

De geschikten treden in het directe legerverband, de gedeeltelijk geschikten kunnen bestemd worden voor hulpdiensten, voor étappetroepen, enz.

De jongere lichten vormen het veldleger, de oudere de aanvullingen en de bezettingstroepen.

Door eene verhooging van het contingent kan men den diensttijd zoo noodig bekorten, hoewel men hierbij moet in het oog houden, dat

het voor kleine landen, die in een oorlog worden betrokken, gewoonlijk onmogelijk zal zijn, later nog lichten op te roepen.

De burgerlijke dienst moet zijn voorbereid. De lichten, welke hunnen dienstplicht hebben vervuld, kunnen worden aangewezen ten behoeve van den burgerlijken dienst; ook de voor den legerdienst ongeschikten zijn hiervoor aan te wijzen.

Het overnemen van werk van mannen door vrouwen moet geregeld zijn. Wanneer dit nog in oorlogstijd moet geschieden zal een geregelde gang van zaken twijfelachtig zijn.

4^e. *Van de beschikbare krachten moet een economisch gebruik worden gemaakt.*

De officieren en het mindere kader van het actieve leger zullen gedurende den tijd, dat geen of weinig manschappen onder de wapenen zijn, voorzoover hunne militaire vorming het veroorlooft, worden bezigd bij het geven van gymnastisch onderricht, als instructeurs van schietverenigingen, als leiders van padvindingsorganisatiën, voor het houden van voordrachten en cursussen.

Van de oefenkampen, van de kazernes, van de militaire schietterreinen, van het legermateriaal kan in dienzelfden tijd gebruik worden gemaakt ten behoeve van de ontwikkeling der jeugd.

Door de invoering van een capitulantenstelsel zal men het onderofficierskorps op peil en jeugdig kunnen houden, waarbij gerekend moet worden op verlofspersoneel, dat onder de wapenen wil blijven.

Zelfs zou een capitulantenstelsel voor officieren vruchten afwerpen, vooral als men verlofsofficieren, op wier gedurende eenige jaren onder de wapenen blijven men prijs stelt, met het oog op den door hen te presteren arbeid, rechtstreeks in het leger of bij de voorbereiding, hiertoe wil aanmoedigen.

Men moet bij mobilisatie de overtuiging hebben, dat de aanvoering en de opleiding, want deze laatste staat gedurende een oorlog op het gevechtsveld niet stil, aan goede handen zijn toevertrouwd.

Voor compagniescommandanten moet men kunnen beschikken over beroepsofficieren of over verlofsofficieren, die door hun langer verblijf onder de wapenen of door hunnen aanleg de noodige militaire bekwaamheid aan takt en opvoedende kracht paren.

Op het oogenblik neemt men noodgedwongen allen, die aan zeer bescheiden eischen van wetenschappelijke ontwikkeling voldoen, na een korten opleidingstijd als officier aan.

Het zou wellicht beter zijn, al deze jongelieden niet tot officier te bevorderen, doch hun b. v. den rang van onderluitenant te geven. De werkelijk geschikten kan men dan tot officier bevorderen.

Hierdoor zou worden verkregen:

1°. dat men aan een officier zonder bezwaar een commando kon toevertrouwen;

2°. dat het overwicht van den verlofsofficier over kader en manschappen voldoende bleef;

3°. dat het beroepskader zich niet achterutigezet gevoelde. Eene instelling van den rang van onderluitenant voor beroepskader zou zeer nuttig werken.

Men behoudt op deze wijze voldoende lagere aanvoerders en zou niet het beste deel van het beroepskader naar administratieve betrekkingen zien streven.

Op het gevechtsveld kon, bij een ontstaan gebrek aan officieren, eene compagnie worden gecommandeerd door den oudsten onderluitenant, wellicht dus een beroepsonderofficier.

Er zijn ernstige bezwaren tegen een stelsel, waarbij men maar tot officier bevordert, in de hoop, dat de vlag de lading wel zal dekken.

Ook voor de africhting in de depots heeft men geschoolde krachten noodig.

Van verlofspersoneel zou meer nog dan nu gebruik kunnen worden gemaakt op bureaux en in speciale betrekkingen.

5°. *Alle verschillen, gemaakt tusschen troepen, wat betreft hunne meerdere of mindere geschiktheid, moeten verdwijnen.*

Eene indeeling in leger en landweer schijnt onlogisch. Bij het begin van de mobilisatie heeft men door vermenging het gemaakte verschil willen wegnemen. Later, waarschijnlijk voornamelijk om redenen van aflossing, is de landweer uit het veldlegerverband gehaald.

Nu behooren bij de zoogenaamde landweerbataljons betrekkelijk jongere manschappen, terwijl de vroegere landweer met verlof is vertrokken en behoort tot de reservelandweerbataljons.

Er is, wat de gevechtswaarde betreft, tusschen jongere en oudere manschappen betrekkelijk weinig verschil.

Oudere hebben eigenschappen, zooals vasthoudendheid, uithoudingsvermogen, bedaardheid, welke soms opwegen tegen vlotheid en geestdrift.

Men is dan ook uitgegaan van het beginsel, dat de oudere manschappen niet minder waard zijn dan de jongere, maar dat men hen, van wier bestaan voor land en gezin het meeste afhangt, waar toch troepen buiten het veldlegerverband moeten worden gehouden, hiervoor moet bestemmen.

Nu zou de naam landweer gevoegelijk kunnen verdwijnen, waardoor het ten onrechte toegekende etiket minderwaardig zou worden weggenomen.

Het veldleger zou dan kunnen bestaan uit de jongere lichteningen. Bij de reservetroepen komen oudere lichteningen, terwijl de oudste lichteningen de bezettingstroepen vormen, voor zoover deze beslist noodzakelijk zijn.

Degenen, welke ongeschikt worden voor den dienst te velde, zouden voor hulpdiensten bij leger of bezettingstroepen in aanmerking kunnen komen.

In oorlogstijd moet er toch op worden gerekend, dat, zoo stellingen moeten worden verdedigd, deelen van het veldleger aan deze verdediging zullen moeten deelnemen.

Zooals reeds werd opgemerkt, is het oprichten van stormtroepen

een bewijs, dat niet de geheele infanterie geschikt is voor de vechttaak.

Bij de stormtroepen komen zij, die lichamelijk goed ontwikkeld, uitmunten in het overwinnen van hindernissen, het bajonetvechten, het werpen met handgranaten, enz. en handig zijn als patrouilleur. Het is nu vrijwel onmogelijk andere eischen te stellen.

Maar de voornaamste eisch voor iemand, deel uitmakende van de stormtroepen, zal voor het gevecht wel moeten zijn, het bezitten van eene behoorlijke hoeveelheid moed.

En in vreedstijd is niet uit te maken of iemand dapper zal zijn.

Degenen, die een grooten mond opzetten, zijn niet altijd de voorgangers in het gevecht.

Zoo zal de oprichting der stormtroepen niet geheel voldoen aan het beoogde doel. Dat men in de oorlogvoerende legers stormtroepen vormt, is te verklaren uit het feit, dat men menschenmateriaal, uit allerlei bestanddeelen bestaande, in korten tijd heeft moeten vormen tot soldaat en dat het onmogelijk is, de onderdeelen, welke aan het front staan, zelfs in de rustperiodes, grondig te oefenen.

Zoo kwam men tot de vorming van bijzonder afgerichte troepen, die bovendien uit manschappen, uitgelezen ook wat hun moed betreft, kunnen bestaan.

De stormtroepen op het front schijnen tegenwoordig niet meer den dienst te verrichten, die wij van hen vorderen. Men wendt hen in grooter verband aan.

Toegegeven moet echter worden, dat voor ons de vorming van stormtroepen onder de huidige omstandigheden, noodzakelijk schijnt.

Wij moeten er echter naar streven geleidelijk de geheele infanterie tot het peil van stormtroepen te brengen.

En dit moet zeker geschieden na demobilisatie en dit kan, indien de jonge man bij zijn komen in het leger voldoende ontwikkeld is.

In oorlogstijd kan men dan de meest onverschrokkenen, de meest handigen aanwijzen voor gevaarlijke ondernemingen. Het is trouwens niet zeker, dat de gevechtstechniek zal blijven, zooals deze nu is. Voortdurend treden veranderingen in en het is toch niet te verwachten, dat de militair-zoo-laag-staande strijdwijze van heden de normale zal blijven.

Het splitsen in meer en minder geoefenden in een zelfden troep voert tot een zich achteruit gezet voelen, tot eene vermindering in waarde van de laatstgenoemden.

60. *De onderdeelen moeten zooveel mogelijk gelocaliseerd worden ingedeeld.*

Hiernaar moet meer nog dan nu worden gestreefd.

Voor de eerste oefening in het leger zouden de miliciens zoo dicht mogelijk bij hun woonplaatsen kunnen blijven, in de kazernes en de oefenkampen.

De onderdeelen worden zoo samengesteld, dat de dienstplichtigen uit eene zelfde plaats of streek bijeen blijven.

Is de oefentijd voorbij, dan kunnen sommige herhalingsoefeningen nabij de woonplaats worden gehouden.

Moet gemobiliseerd worden, dan vormen de onderdeelen zich nabij de woonplaatsen der manschappen en worden in hun geheel vervoerd.

Dat dit aanleiding zou geven tot eene vertraagde mobilisatie en concentratie, kan niet worden ingezien.

Wordt gedurende de mobilisatie door een invaller het spoorwegvervoer gestoord, dan zal dit geen schromelijke verwarring tengevolge hebben.

In de zelfde plaats of streek wonen degenen, die naast elkander zullen moeten vechten. Reeds in de jeugd zijn zij tesamen opgeleid, de verlofsofficieren en het verlofskader zijn uit hun midden. Men acht dit weleens een bezwaar met het oog op de tucht, een groot voordeel echter is, dat deze officieren en dit kader hunne ondergeschikten kennen, hetzij individueel, hetzij wat hunne eigenaardigheden betreft als bewoners van een zelfde gewest.

De geest van saamhoorigheid, die door onzen korten oefentijd toch niet wordt verkregen, zou hier sterk spreken.

De beroepsofficieren en het beroepskader der onderdeelen zijn dezelfde personen, welke door hunne deelname aan het geven van vooronderricht reeds bekend zijn.

Gewezen actief personeel kan, tengevolge van het capitulantenstelsel, in de streek wonen.

Het bekend zijn met de karaktereigenschappen van zijn ondergeschikten zal het den aanvoerder gemakkelijk maken hen te leiden en in bijzondere omstandigheden hen te brengen tot daden, welke van fysiek en moreel groote offers vergen.

De herhalingsoefeningen kunnen voor een groot deel zoodanig worden gehouden, dat de opgeroepen zoo weinig mogelijk uit hun werk worden gehaald.

Gedurende een oorlog zal aan zulk eene doorgevoerde indeeling niet streng de hand kunnen worden gehouden, hoewel door de indeeling der depots aan het beginsel kan worden vastgehouden.

De grootere onderdeelen, Regimenten, Divisiën, zouden, behalve door nummers, door middel van plaats(gewest)namen kunnen worden benoemd.

Bovenstaande beschouwingen beoogen niet, het militaire vraagstuk in een handomdraaien op te lossen, doch willen slechts zijn, gedachten over de toekomst van ons leger, in de overtuiging, dat veel in het leger, zooals het nu is, na den oorlog, als niet in overeenstemming met den tijd, zal moeten worden herzien.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van den inhoud van Hoofdstuk IV. O. V. V.

In Hoofdstuk IV. O. V. V. worden onder den naam van verkenningdienst die verrichtingen samengevat, welke ten doel hebben gegevens betreffende den vijand en het terrein te verschaffen, noodig voor het welslagen van de handelingen van den Alg. Bev.

Verschil tusschen de cavalerie, aan wie wordt opgedragen te melden, hetgeen van belang is voor het nemen van besluiten van operatieven aard en de cavalerie, die naar aanleiding hiervan de bewegingsvrijheid moet waarborgen en gegevens moet verschaffen voor het aanstaande gevecht, wordt niet gemaakt. En toch is het noodzakelijk dat onderscheid te maken, omdat de bevelvoering niet zonder beide hulpen, die ieder hare bijzondere wijze van uitvoering eischen, kan handelen en de toepassing van het beginsel der scheiding niet afhankelijk gesteld mag worden van de sterkte der cavalerie, die daarenboven door vliegtuigen kan worden aangevuld. Wordt van bedoeld onderscheid niet gerept, dan zullen tengevolge van de minder juiste omschrijving (zie punt 199) fouten bij de uitvoering niet achterwege kunnen blijven.

Dat de verkenningdienst nimmer onderbroken mag worden, de Alg. Bev. in zijn bevelvoering niet mag worden verrast, is een stelregel, die na de omschrijving van den dienst in § A. (punt 189) op den voorgrond had moeten worden gebracht. Dan zou niet bij elke oefening de cavalerie haar verkenningsofdracht vanaf de verzamelplaats bij de infanterie beginnen en zouden niet voortdurend klachten gehoord worden, dat ingewonnen berichten te laat binnen kwamen (zie punt 190!); doch zou integendeel de cavalerie bij het begin der oefening op den noodigen afstand van de eigen infanterie de voortzetting van haar taak aanvangen, om alsdan tijdig de gevraagde gegevens te verschaffen. Wel is in punt 4 (Gezagsregeling) bedoeld beginsel aangegeven, maar m. i. niet op de juiste plaats.

Zou niet een beter inzicht in het gebruik van cavalerie worden verkregen, wanneer dit wapen, dat door de veelzijdigheid van haar vermogen (punt 194) zich het best voor den verkenningdienst leent, bij de behandeling in § C meer op den voorgrond trad en de stof als volgt werd verdeeld:

I. verkenningscavalerie met opdracht van strategischen aard (ophel-deringscavalerie),

II. verkenningscavalerie (hierin te verwerken de verkenningsetachementen en verkenningpatrouilles),

- III. verk. det. en patr. van andere wapens,
- IV. verkenning door middel van vliegtuigen,
- V. verkenningsdienst der veiligheidscavalerie.

De behandelde stof zou waarschijnlijk dan meer overzichtelijk zijn.

Het O. V. V. '15 onderscheidt verkenning op grooten afstand, waarvoor de bevelen door den Alg. Bev. gegeven worden en verkenning op kleinen afstand, welke door de met de beveiliging belaste afdelingen geschiedt (punt 239).

Punt 239 is voor ons van belang, omdat daarin duidelijk spreekt de splitsing der cavalerie voor het gebruik bij de rechtstreeksche beveiliging en voor het gebruik ten voordeele der bevelvoering, benevens het niet mogen belasten van éézelfde afdeling cavalerie met twee opdrachten van verschillende strekking als hierboven aangegeven.

De genoemde uitdrukkingen „verkenning op kleinen afstand” en „verkenning op grooten afstand” houden natuurlijk verband respectievelijk met de uitvoering van de taak der beveiliging en met de maatregelen om de vrijheid van beweging te waarborgen, die de Alg. Bev. zich wenscht voor te behouden. Kenmerkend voor de uitvoering der opdracht zijn evenwel de gebezigde uitdrukkingen niet; de cavalerie van den Alg. Bev. kan ook op geringen afstand werkzaam zijn. En wenschelijk is het toch om in de diensttaal bij het geven van bevelen karakteristieke termen te gebruiken ten einde aanknoopingspunten te bezitten voor een vlugger begrijpen van bevelgevers door de uitvoerders. Spreek over veiligheidscavalerie en een ieder, die daarbij is ingedeeld, beseft, dat hij mee moet werken bij de onmiddellijke beveiliging, dat die cavalerie zoowel in staat van rust als in staat van beweging met de veiligheidstroepen moet samenwerken, dat gedurende het gevecht deze cavalerie de vleugels blijft beveiligen. Spreek over verkenningscavalerie, en een iegelijk begrijpt, dat hiermede bedoeld wordt de cavalerie, die inlichtingen moet gaan inwinnen.

Veiligheidscavalerie neemt ook waar, verkent eveneens, maar deze verkenningen hebben een ander doel dan die der verkenningscavalerie en het doel is de hoofdzaak voor de met de uitvoering belaste afdelingen, want dit bepaalt hun optreden.

„Ohne dasz eine dieser Tätigkeiten die andere ausschlieszen wurde überwiegt doch bei den Masznahmen zur Sicherung die Tendenz des Schützens und bei den Masznahmen zur Aufklärung die Absicht des Sehens, wenn auch im ersteren Falle ebenfalls die Absicht des Sehens und im zweiten jene des Sicherns besteht — nur nicht in derselben, Intensität” (M. v. Czerlién).

De term moet de functie aangeven en daaraan voldoet het woord veiligheidscavalerie, zoomede dat van verkenningscavalerie (Nahsicherung — Taktische Aufklärung — Operatieve Aufklärung; cavalerie de protection — cavalerie de renseignement).

Dat het verschil tusschen de verkenningsafdeelingen, die door den

Alg. Bev. zijn uitgezonden en die, welke deel uitmaken van de veiligheidstroepen, uitdrukking vindt in het ontvangen bevel (punt 199) is waar, maar bedoeld verschil spreekt alleen tot hen, die de respectievelijke bevelen gaven; betere samenwerking is te verwachten, wanneer ook door kenmerkende termen de bedoeling aan de uitvoerenden wordt weergegeven. (In dit opzicht voldoet de uitdrukking „het afzonderlijk beveiligend lid der voorhoede”. Zoo zou de Alg. Bev. b. v. moeten spreken van zijn verkenningsscavalerie, de achterhoede-Ct. en de Ct. eener flankdekking van zijn veiligheidscavalerie tot den Ct. van de resp. onder hen gestelde afdeeling cavalerie.)

Alsdan vinden de patrouille-Cn. niet alleen in een juist gebruik van de op deze diensten betrekking hebbende woorden en uitdrukkingen een ruggesteun voor hun handelen, maar ook het juist en snel geven van opdrachten door den lastgever als het onmiddellijk begrijpen door de uitvoerders wordt er door bevorderd; het karakter van het wapen eischt toch snelheid van uitvoering. En waar zoowel bij den veiligheidsdienst als bij den verkenning- en ophelderingsdienst ruimtebeheersching gevraagd wordt, kleinere of grootere terreinstrooken gedurende zekeren tijd moeten worden waargenomen, is het een dringende eisch om de taak der verschillende elementen, die zich gelijktijdig op min of meer grooten afstand van de hoofdmacht der cavalerie opstellen of in het terrein bewegen en die in onbekend terrein geheel zelfstandig moeten handelen, zooveel mogelijk te vergemakkelijken.

De inhoud van de 2e zinsnede van punt 199 is niet geheel juist. Zeker, er kunnen verkenningafdeelingen zijn, die haar gedragslijn in het algemeen naar den vijand bepalen; de resultaten hunner verkenningen dienen tot grondslag der besluiten van operatieven aard. Maar de gedragslijn van de verkenningafdeeling, die den Alg. Bev. gegevens moet verschaffen voor het welslagen van diens handelingen van tactischen aard is in geenen deele onafhankelijk van de eigen troepen; die cavalerie-afdeeling is aan een afstand gebonden afhankelijk van de sterkte van de legerafdeeling, wier bewegingsvrijheid moet gewaarborgd blijven.

De cavalerie voor de strategische verkenning (opheldering) en die voor de tactische verkenning kunnen niet te samen genoemd worden „cavalerie voor verkenning op grooten afstand”. Dit geeft aanleiding tot misverstand, waaraan ook het O. V. V. zich in genoemd punt schuldig maakt. Een verkeerd gebruik der cavalerie moet het gevolg zijn van het daarin gebruikte woord „onafhankelijk”.

Punt 222 1e alinea geeft een foutieven indruk van het gebruik van een verkenningdetachement.

Hier wordt het verkenningdetachement voorgesteld als een aan de

patrouilles ondergeschikte afdeling om deze patrouilles af te lossen en te steunen en niets is minder waar.

Het verk. det. is de hoofdzaak, aan den Commandant van het detachement wordt een taak gesteld; het detachement bedient zich van verschillende organen (verk. patr.) om zijn opdracht te vervullen. De patrouilles zijn dus ondergeschikt aan het detachement. Punt 227 is met laatstgenoemde opvatting in overeenstemming. Aan elke uitgezonden verk. patr. wordt een deel der algemeene taak opgedragen en de indrukken, verkregen door de patrouilles of door eigen waarneming, stellen den Ct. van een verk. det. in staat aan dengene, die hem uitzond, de verlangde opheldering te verschaffen.

In punt 225 is aangegeven, dat een verkenningsdetachement ter sterkte van een eskadron in het algemeen een werkingssfeer kan omvatten ter breedte van 15 K.M. Van meer belang ware het, daarnevens te vermelden, dat de door een patrouille te verkennen strook niet verder reikt dan den gezichtseinder. „Die Tätigkeit der Patrouille ist in der Breite beschränkt.” Hiertegen wordt meermalen gezondigd, zelfs in het eigen wapen.

Punt 232 2e alinea zal bij weinigen instemming vinden. Bij de uitvoering van een verkenningsopdracht zullen verk. detn. worden uitgezonden, wanneer de te doorloopen afstand voor door de verk. brigade uitgezonden patrouilles te groot zou worden (punt 230) en het terugzenden van ordonnansen door deze verk. patrouilles te bezwaarlijk wordt. M. a. w. de verk. detachementen zullen zich nu niet in de onmiddellijke nabijheid van de hoofdmacht der brigade bevinden en is dan ingrijpen in een eventueel gevecht mogelijk?

Ik vermeen zelfs, dat ingrijpen niet gewettigd is, omdat de verk. detachementen hun opdracht hebben, de resultaten hunner verkenningen een onmisbare schakel vormen voor het verkrijgen van een voldoende overzicht over de aanmarschwegen in een breed front, de Commandanten dier detachementen de verantwoordelijkheid dragen dat hun taak wordt volvoerd (zie 205!) en zij hun geheele opdracht niet kunnen overdragen aan de verkenningspatrouilles bedoeld in de 3e alinea punt 232. De algemeene taak der verk. detachementen ondergaat in casu dus geen verandering.

WIRIX.

De Scherpschutterseischen en het Gevechtsschieten,

DOOR

J. J. D. H. VERSCHOOR,

Eerste-Luitenant der Infanterie.

De eischen, waaraan een scherpschutter moet voldoen zijn, wanneer men die toetst aan het doel omschreven in punt 1 S. V. I., wel eigenaardig.

Punt 1 S. V. I. geeft toch aan, dat de schietopleiding ten doel heeft, den schutter zoodanige vaardigheid te doen verkrijgen in de behandeling van het geweer als vuurwapen, dat hij in staat zij op het gevechtsveld de bevelen en aanwijzingen van den vuurleider op te volgen, of wel de schietregels zelfstandig toe te passen, indien vuurleiding ontbreekt.

Ziet, daar staat toch zeer beslist voorgeschreven op het gevechtsveld, maar dan dienen ook de scherpschutterseischen samengesteld te zijn uit oefeningen, welke den schutter doen vuren onder gevechtsomstandigheden.

Men zou dus verwachten gevechtsschietoefeningen als eisch te zien.

Dit is nu juist niet het geval, de oefeningen zijn genomen uit de tabellen voor het schoolschieten, de voorbereiding voor het gevechtsschieten.

Bekijken we die eischen, dan zien we dat de man als 1e oefening in staande, knielende, en liggende houding op 100 Meter op schoolschijf A een zeker aantal punten moet schieten.

Wij zouden hierover nu willen vragen:

Zal men op 100 M. van den vijand zijnde in staande houding vuren? Allicht niet.

Zal de man, indien hij bijvoorbeeld loopt en tot vuren wordt gedwongen, niet zelf de houding kiezen, waarin hij het gemakkelijkst zal kunnen vuren?

Het is toch maar zaak, dat de man zeker is van zijn schot, d. w. z. raak schiet en dit zoo vlug mogelijk doet.

Als 2e oefening moet hij op de schoolschijf B, kortstondig zichtbaar in knielende en liggende houding vuren en een zeker aantal treffers behalen. Doch slechts op 100 Meter afstand.

Deze oefening heeft ten minste overeenkomst met de gevechtsschietoefeningen. Maar de man heeft niet een bepaalde schijf te treffen, het is voldoende als hij maar één van de 5 schijven raakt, terwijl er bovendien schoten tusschen de poppen kunnen zijn, welke door de inrichting der schijf toch als treffers tellen.

Deze beide 1e proeven worden zonder bajonet op het geweer afgelegd, op een afstand, waarop deze toch zeker op het geweer zou zijn geplaatst.

Als laatste oefening moet hij gedurende 1 minuut snelvuur afgeven op schoolschijf A op 100 Meter.

Wat de laatste oefening betreft is het verband tusschen het scherp (nauwkeurig) schieten en het strooien van een groot aantal schoten over de schoolschijf A ons niet duidelijk.

De schoten behoeven immers slechts te liggen in een ellips die een kleine as van 1.60 M. en een groote as van 2.40 M. heeft en dat voor een afstand van 100 M.

Een man met krachtige armen zal allicht meer schoten af kunnen geven dan iemand die minder krachtige armen heeft. Daarom behoeft de laatste toch niet een slecht scherpschutter te zijn.

Wanneer past men bovendien dat snelle vuren toe?

Een post of patrouille, een wacht enz. kunnen snelvuur afgeven ter alarmeering; in dit geval is het vuren een alarmsignaal en zijn de treffers welkome bate.

Een afdeeling Infanterie zal volgens R. I. II voor den stormaanval haar vuursnelheid tot het hoogste opvoeren, terwijl ook tot het afslaan van stormaanvallen van die snelheid gebruik zal worden gemaakt.

Beschouwt men dit, dan zal toch de snelheid van den gemiddelden schutter in aanmerking genomen worden. Onze gemiddelde soldaat haalt die snelheid van 20 treffers, welke ons S. V. I. voor scherpschutters 2e klasse eischt, niet. Of er al in een sectie enkele van zulke snelschutters zijn, doet er op het groot aantal schoten weinig toe.

Wanneer komen ons scherpschutters zoo van pas.

1°. Wanneer men, hetzij op voorpatrouille, of wel bij een wacht een vijandelijke verkenners (officier, artilleriewaarnemer, ordonnans enz.) waarneemt.

2°. In den stellingoorlog. De op post staande manschappen dienen dan scherpschutters te zijn.

De scherpschutter diene in de 1e plaats oorlogsschutter te zijn, die weet, ik leg dengeen, op wien ik aanleg neer.

De scherpschutterseischen moeten gevechtsveld-oefeningen omvatten.

De aanstaande scherpschutter moet zijn proef onder gevechtsveld-omstandigheden afleggen

De af te leggen scherpschuttersproef zal daarom aan het navolgende voldoen.

1°. De schutter moet onbekend zijn met den afstand.

2°. De schutter schiete op oorlogsdoelen.

Men neme hiervoor b. v. een verkenners, opgesteld zooals deze dat in werkelijkheid zou doen, achter een boom, dekking enz. op een afstand van ongeveer 300 Meter.

Een wegrijdende ordonnans, te voet, te paard, of per rijwiel op een 400 à 500 Meter.

Een tirailleurlinie waarin men een bepaalde schijf aangeeft als zijnde een officier, welke weggeschoten moet worden.

En zoo zijn er meer voorbeelden op te noemen.

3°. De man moet alvorens die proef af te leggen een sprong gemaakt hebben, dan wel aan marsch- of exerceeroefeningen hebben deelgenomen.

4°. De bajonet moet bij al die oefeningen op het geweer geplaatst zijn.

Zijn deze eischen bedoeld als norm, waaraan de groote meerderheid der soldaten voldoen moet? Het is niet aan te nemen, daarvoor zijn de oefeningen dan blijkbaar te zwaar, gezien de practijk.

Gewenscht ware het zeker een proef te bepalen, waaraan de gemiddelde schutter moet voldoen, alzoo een schietproef.

Deze schietproef dient dan ook een proef te zijn overeenkomende met het geëischte in punt 1 S. V. I.

Waarom heeft men geen eischen gesteld aan de vuurleiders?

Ons S. V. I. en ook onze andere Reglementen en voorschriften spreken daar zoo weinig over.

Men stelt toch aan een vuurleider hogere eischen dan het alleen aangeven van vizier, doel, en mikpunt.

Daarom wenscht men toch immers officieren en als zoodanig dienst doenden als sectiecommandanten, al is dit ook om andere redenen noodzakelijk.

Een goed vuurleider kan met een zelfden troep heel wat hooger percentage treffers behalen dan een slechte.

Ter aanmoediging zou men hier ook een vuurleider te klasse kunnen invoeren.

Een vuurleider dient den aard van het Infanterievuur toch door en door te kennen.

Dit leert hij alleen door veel het gezamenlijk gevechtsschieten te beoefenen met scherpe patronen No. 1 of No. 7.

Wordt dat vuurleiden wel voldoende onderhouden? Ons S. V. I. spreekt er wel over, dat gevechtsschietoefeningen met losse patronen gehouden kunnen worden, doch wordt dan bij die gevechtsschietoefeningen, waaronder de velddienst- en gevechtsoefeningen dan toch zeker vallen, steeds nagegaan of het vizier, dat gecommandeerd werd overeenkomt met den afstand, of het doel het munitieverbruik wettigt, of het doel goed aangegeven werd, (dit laatste is moeilijker dan het lijkt), of de manschappen niet te gauw hun munitie hadden verschoten? en zoo zijn er meer vragen te doen.

Gevechtsschietoefeningen met losse patronen staan verre achter bij dergelijke oefeningen met patronen No. 1 en No. 7. Immers daar ziet men uitkomsten bij.

Gevechtsschietoefeningen met patronen No. 7 zijn overal te houden; schijfmateriaal is goedkoop genoeg.

Helaas kunnen in verschillende garnizoenen geen gevechtsschietoefeningen gehouden worden met patronen No. 1 en moet men de practijk daarvan leeren in de 10 dagen doorgebracht in een schietkamp.

Moge bij den aanleg van nieuwe schietbanen er rekening mee gehouden worden dat de man volgens punt 1 S. V. I. opgeleid moet worden tot gevechtsveldschutter.

De oorlogservaringen en de inrichting van onzen Militair Geneeskundigen Dienst.

DOOR

G. H. NORD,

Officier van Gezondheid 1e klasse.

Waar de hedendaagsche wereldoorlog zooveel nieuwe inzichten gebracht heeft op elk gebied van de oorlogvoering, daar is het te verwachten, dat ook gebruik en inrichting van den Militair-Geneskundigen Dienst wijzigingen hebben ondergaan of zullen moeten ondergaan. Over deze veranderingen in de verschillende oorlogvoerende landen staan mij niet voldoende gegevens ter beschikking, om daar een samenvatting van te kunnen geven; bespreking hiervan is trouwens ook niet het doel van dit opstel.

Hoezeer het ook voor ons land noodzakelijk is om de elders opgedane ervaringen te benutten, zoo is het toch duidelijk, dat de gang van zaken bij ons veel eenvoudiger kan, en dus ook moet zijn dan bij de groote mogendheden. De meest op den voorgrond tredende punten van verschil zijn:

- 1°. dat ons leger steeds in eigen land strijdt.
- 2°. de betrekkelijke korthed van onze étappelijnen.
- 3°. de groote hoeveelheid verkeerswegen en verkeersmiddelen waarover ten onzent beschikt wordt.

Als hoofdprincipe voor de behandeling van gewonden heeft steeds gegolden een zoo snel mogelijk vervoer naar het achterland; daar had dan pas in de centrale hospitalen en ziekenhuizen de definitieve behandeling plaats. Alle voor dien tijd verleende hulp, zoowel op het slagveld als in de hulpverbandplaatsen, hoofdverbandplaatsen, evacuatiestations, veldhospitalen, étappehospitalen enz., heeft dan ten doel de patienten vervoerbaar te maken.

Onder invloed van de in vroegere oorlogen opgedane ervaringen, heeft zich dit „vervoerbaar” maken van gewonden hoe langer hoe meer vereenvoudigd; aseptische verbanden, morfine-inspuitingen en immobilisatie waren de hoofdbewerkingen. Zwaardere ingrepen behoorden tot de uitzonderingen; de voorwaarden voor genezing werden hierdoor als regel niet verbeterd, veeleer verminderd.

In den tegenwoordigen oorlog worden aan de behandeling van wonden evenwel weer geheel andere eischen gesteld. Onder invloed van hier niet ter zake doende momenten zijn de wonden anders dan

in vroegere oorlogen, en moeten zij ook anders behandeld worden.

Met aseptische verbanden, waarvan het aanleggen weinig tijd kost, komt men als regel niet meer uit. Hiervoor is in de plaats getreden een antiseptische wondbehandeling, waarbij twee voorwaarden het succes bepalen, en wel ten eerste dat zij zoo vroegtijdig mogelijk wordt toegepast, en ten tweede dat zij met de grootste zorgvuldigheid en nauwkeurigheid geschiedt, wat veel tijd kost en een behoorlijk ingerichte operatieruimte met de noodige hulpmiddelen vereischt. Ook serumbehandeling is bijna steeds noodzakelijk, en daarbij hangt het succes nog veel meer af van de snelheid, waarmede het serum wordt toegediend.

Men ziet, hier rijst een moeilijkheid voor het wachten met afdoende hulpverlening, tot de patienten in het binnenland zijn aangekomen.

Ook veranderingen op zuiver militair gebied beïnvloeden de werkwijze van den Militair-Geneeskundigen Dienst. Aan het feit dat de positieoorlog het meest voorkomende geval is, moet de noodige aandacht gewijd worden. Hierbij toch kan deze dienst als regel onder gemakkelijker en gunstiger omstandigheden werken. Toch moet zij soepel genoeg zijn ingericht, om zich terstond te kunnen aanpassen, wanneer uit den positieoorlog zich de bewegingskrijg ontwikkelt, of wanneer omgekeerd deze laatste zich weer in een positieoorlog vastzet.

Van niet minder invloed is het feit, dat tegenwoordig de mobiele troepen over veel geschut beschikken van zwaarder kaliber en grooter draagkracht dan in vroegere oorlogen het geval was. Mede in verband met de wijze waarop van deze artillerie gebruik wordt gemaakt, is het niet meer mogelijk om betrekkelijk dicht achter het front verbandplaatsen op te richten, die buiten het artillerievuur gelegen zijn.

Wanneer ik nog memoreer het gebruik dat tegenwoordig van automobielen gemaakt wordt voor het gewondenvervoer, dan heb ik, naar ik meen, wel de voornaamste punten gereleveerd, die het noodig maken om den Militair-Geneeskundigen Dienst anders in te richten en te gebruiken, dan vóór 1914 het geval was.

Het doel van mijn opstel is om, zonder in bijzonderheden af te dalen, eenige wijzigingen in de ten onzent daaromtrent bestaande voorschriften te bepleiten, waardoor de behandeling van de gewonden onder gunstiger voorwaarden zal kunnen geschieden. Ik hoop, door dit onderwerp onder de aandacht van velen te brengen, mede te werken tot een juist inzicht in taak en werkwijze van den Militair-Geneeskundigen dienst, om zoo mogelijk tot een verbetering daarvan te geraken.

Ofschoon elk troepenonderdeel elk oogenblik over voldoende geneeskundig materieel en personeel moet kunnen beschikken, terwijl het bovendien mogelijk moet zijn om een tekort hieraan terstond te kunnen aanvullen, zoo moet toch aan den anderen kant van al het aanwezige geneeskundige personeel en materieel (van dit laatste v.n.l. de instrumenten en transportmiddelen), elk oogenblik een zoo nuttig

mogelijk gebruik gemaakt kunnen worden. Het is geen ideale toestand, wanneer één groep doktoren het werk niet afkan — wat het verlies van vele menschenlevens ten gevolge kan hebben — terwijl b. v. 10 K.M. daar vandaan een andere groep doktoren niets anders te doen heeft dan wachten op komende mogelijkheden. Kan dit voorkomen worden, zonder dat een troependeel dat straks in gevecht komt daar nadeel van kan ondervinden, dan is een groote verbetering verkregen. Hiervoor is noodig een vereeniging van verschillende geneeskundige onderdeelen; dit heeft bovendien het groote voordeel, dat daardoor een betere verdeling van arbeid mogelijk is en dus een snellere methode van werken, dan wanneer deze onderdeelen op afzonderlijke plaatsen tegelijkertijd in actie waren.

Om dit te bereiken is het noodig twee wijzigingen aan te brengen in de voorschriften, en wel:

1°. Al het personeel en materieel van den Mil. Geneesk. Dienst bij het veldleger moet onder rechtstreeks *militair* commando staan van den legerarts, onder den C. V.

2°. De hoofdverbandplaatsen moeten als regel ver achter de vuurlinie gebracht worden, in grootere gemeenten, waardoor één hoofdverbandplaats voor één (of meer) divisie(s) voldoende is. Zij richten daar ziekenhuizen in, van een semi-permanent karakter.

Deze twee punten wil ik nader uitwerken en aan een verdere beschouwing onderwerpen.

Tegenwoordig is de gang van zaken, als we ons tot de hoofdzaken bepalen, de volgende:

Eén ziekenverpleger (Z. V.), één raderbaar en vier ziekendragers (Z. D.) staan onder commando van iederen compagniescommandant.

Twee Officieren van Gezondheid (O. v. G.) en één Z. V. met een verbandwagen (resp. verbandkar) staan onder commando van iederen bataljonscommandant.

Een O. v. G. (de *regimentsarts*) en een Z. V. staan onder commando van den regimentscommandant.

Pas wanneer het gevechtveld genaderd wordt, komt al dit personeel en materieel onder bevel van den regimentsarts; per regiment infanterie dus 7 O. v. G., 16 Z. V. en 48 Z. D.

Dit personeel zorgt voor de hulp op het gevechtveld en voor de inrichting van de hulpverbandplaatsen. Bij ingerichte loopgraafstellingen zorgt dit personeel voor de inrichting van eerste hulpposten (op $\pm$ 50 M. achter de gevechtloopgraven) en van hulpverbandplaatsen.

De divisie-commandant heeft dan nog, behalve den *divisie-arts*, onder zijn commando drie secties van een verbandplaatsafdeeling, tenzij één of meer daarvan rechtstreeks onder de bevelen van brigade-commandanten zijn geplaatst, wat tegenwoordig veelal het geval is. Met deze secties worden als regel twee hoofdverbandplaatsen ingericht, niet al te ver van de vuurlinie gelegen.

De veldhospitaal-afdeeling is niet meer bij de divisie ingedeeld.

De commandant van het veldleger heeft, behalve den legerarts en diens staf, nog onder zijn commando vier auto-secties voor gewondenvervoer. Elke sectie beschikt over 20 auto's voor liggend vervoer (80 plaatsen) en 20 voor zittend vervoer (160 plaatsen) zoodat dus per rit door elke sectie 240 gewonden vervoerd kunnen worden. Om de gedachten te bepalen kunnen we in deze beschouwingen aannemen dat één sectie ter beschikking van elken divisie-commandant is gesteld (in sommige gevallen zullen het twee of meer zijn).

Wordt al dit personeel en materieel verzameld in een geneeskundige formatie onder commando van den legerarts, en ter beschikking gesteld van den C.V., en wordt dit gesplitst in vier eenheden, elk onder commando van een divisie-arts, dan zal het wel steeds noodzakelijk blijken om elken divisie-commandant een dezer onderdeelen ter beschikking te stellen, en zal het wel bijna nimmer mogelijk zijn om meer dan één eenheid ter beschikking van één divisie te krijgen.

Indien deze eenheden worden gesplitst in o. a. zes onderdeelen onder commando van de tegenwoordige regimentsartsen, dan zal vaak één onderdeel ter beschikking van een regimentscommandant gesteld moeten worden, maar het zal toch ook dikwijls voorkomen, dat één zoo'n onderdeel voldoende is voor b. v. een brigade. De artillerie en de andere wapens en dienstvakken zal ik, eenvoudigheidshalve, niet in mijn beschouwingen betrekken.

De drie secties van de verbandplaatsafdeeling blijven als onderdeelen van de „divisie-eenheid” bestaan.

Om het geneeskundig personeel en materieel nog verder te splitsen over de bataljons, resp. compagnieën, acht ik verkeerd. De regimentscommandant (resp. regimentsarts) regelt den dienst bij de bataljons. Alleen een gedetacheerd bataljon zal in enkele uitzonderingsgevallen de beschikking moeten krijgen over een onderdeel van de „regiments-eenheid”.

Door deze indeeling is het den divisiecommandant (resp. divisiearts) mogelijk om groepen te vereenigen of te splitsen, al naar gelang van de omstandigheden. Ik wijs er met nadruk op, dat hiervoor noodzakelijk is dat één persoon, die alles kan overzien, dus de divisiecommandant of divisiearts, het geheel in zijn hand houdt, en dat de kleine eenheden ook inderdaad eenheden moeten zijn, m. a. w. gemakkelijk verplaatsbaar en gemakkelijk in te deelen.

Verder zal ik over dit punt niet in bijzonderheden treden; dat bij de eenheden eenig administratief kader (onderofficieren, wellicht officieren) moet worden ingedeeld, spreekt van zelf. Ik wil er alleen op wijzen dat met deze indeeling vermoedelijk slechts geringe kosten gepaard gegaan, en nagenoeg geen extra personeel of materieel hiervoor noodig is. De voordeelen van deze indeeling zullen het grootst zijn bij den positieoorlog; bij den bewegingsoorlog zal het ook wel mogelijk zijn hier eenig nuttig gebruik van te maken.

De groote voordeelen die deze indeeling heeft bij den tegenwoordigen mobilisatietoestand, springen terstond in het oog. Ten eerste is het daardoor veel gemakkelijker om het geneeskundig personeel geëfend en voor zijn taak berekend te houden, en dit geldt zeker niet in de laatste plaats voor de officieren van gezondheid. Dan kan hierdoor ook een nuttiger gebruik worden gemaakt van de aanwezige specialisten, en kan met meer succes voor de hygiëne van de troepen gewerkt worden, speciaal in buitengewone omstandigheden als b.v. bij het heerschen van besmettelijke ziekten e. d. Als een niet gering voordeel is ook te beschouwen, dat hierdoor met een veel geringer aantal officieren van gezondheid de troependienst kan worden verricht, zonder dat het daarvoor noodig is, door telkens herhaalde detacheringen, de stabiliteit van de formaties te verbreken. Men bereikt dit door een enkele eenheid, in daarvoor geschikte gevallen, met den dienst bij meerdere onderdeelen te belasten. Dat de troep hierdoor wellicht vaker van dokter wisselt, mag bij den zuiver poliklinischen arbeid, die de troepenartsen te verrichten hebben, niet al te zwaar tellen.

Thans overgaande tot het tweede, hiervoor door mij genoemde punt, moet ik weer beginnen met de opmerking, dat het voordeel het grootst zal zijn bij den positie-oorlog. Wanneer een divisie een stelling bezet houdt, met eerste hulpposten en hulpverbandplaatsen die de patiënten voor een kort vervoer geschikt maken, en men heeft b.v. 20 K.M. daarachter een hoofdverbandplaats, en rekent men voor de auto-sectie een uur voor heen en weer rijden, dan kunnen dus 240 patiënten per uur daarheen gebracht worden. Kunnen de hulpverbandplaatsen niet zoo gekozen worden, dat de auto's deze kunnen bereiken, dan moeten ledige schuren aan een straatweg worden gezocht, waarheen de patiënten eerst met de ziekenwagens gebracht worden, en vandaar met de auto's afgehaald. Hiervoor is slechts weinig personeel noodig; inrichten van de schuur is overbodig want de patiënten blijven op de draagbaren liggen. Het tijdverlies zal daardoor wisselen van een half uur tot een uur.

Deze hoofdverbandplaatsen in grootere gemeenten, zooveel mogelijk ingericht in bestaande ziekenhuizen en in moderne scholen, kunnen als regel worden bediend door het personeel van de drie secties van de hoofdverbandplaats van de divisie. Soms zal het ook nog mogelijk zijn dit te versterken met nog andere medische eenheden of te combineren met de hoofdverbandplaats van een andere divisie.

Hier mag niet met improvisaties of met onvoldoende inrichting gewerkt worden. De drie chirurgen van de 3 secties moeten ieder over een volkomen betrouwbare, aan alle eischen voldoende operatiekamer kunnen beschikken. Bij voorkeur moet ieder van hen een bepaald onderdeel der gewonden behandelen, en de patiënten worden dan naar den aard van hun wonden over de verschillende ziekenhuizen (resp. scholen) verdeeld. Voldoende verbandkamers, gipskamers,

kamers voor rekverband e. d. moeten aanwezig zijn. Zoo ook een of meer röntgenkamers (desnoods met een klein, goedkoop en verplaatsbaar röntgenapparaat). Goed ingerichte ziekenzalen moeten zijn gereed gemaakt om de gewonden op te nemen en desnoods blijvend te behandelen. Dit alles kan wel altijd van te voren zijn voorbereid, meestal zonder dat lang van te voren hiervoor eenige kosten gemaakt behoeven te worden.

Nu is het ook mogelijk, om *elken* gewonde snel en grondig te behandelen en goed te verplegen. Zonder te overhaasten, kan door goed ingerichte gewondentreinen — vroeger of later, al naar gelang van de omstandigheden — de verdeling van de patiënten over het binnenland plaats hebben: rechtstreeks van de hoofdverbandplaats naar het ziekenhuis waar zij blijven tot algeheele genezing. Bij deze klinische behandeling wordt hierdoor belangrijk aan stabiliteit gewonnen.

Toch verliest de Militair-Geneeskundige dienst niets van zijn beweeglijkheid. Moet de hoofdverbandplaats achteruit verplaatst, of wel naar voren gebracht worden (dit laatste zal wel een uitzondering zijn, want op een tiental K.M. meer behoeft *desnoods* niet gekeken te worden), dan kan dit sectiesgewijze geschieden, waarbij de auto's ook alweer belangrijke hulp kunnen verleen. Juist door de grootere afstanden wint alles aan stabiliteit en aan elasticiteit, en is ook als regel veel meer tijd beschikbaar.

Wat hier voor den positieoorlog is besproken geldt ook, alhoewel in mindere mate, voor den bewegingsoorlog. Wel zal hier af en toe nog op de oude wijze met dichtbij gelegen kleine hoofdverbandplaatsen moeten worden gewerkt, maar zoodra mogelijk kan toch steeds weer tot het hierboven besproken systeem worden overgegaan.

Mijn beschouwingen kort samenvattende, en mij tot de groote lijnen beperkende, kom ik dus tot de slotsom, dat door het uitlichten van den Militair-Geneesk. dienst uit het troepenverband en het indeelen in afzonderlijke formaties, en door het vervangen van de bestaande hoofdverbandplaatsen door „lazaretten” die verder achter het front zijn gelegen, op een enkel uitzonderingsgeval na, een belangrijke verbetering aangebracht wordt in de behandeling van de gewonden, waardoor, *beschikkende over dezelfde hulpmiddelen*, een aanmerkelijk grooter percentage van de patienten dan thans het geval zou zijn, zal worden gered en teruggegeven aan de maatschappij.

Maart 1918.

De Militaire groet in het openbaar,

DOOR

C. J. G. L. VAN DEN BERG VAN SAPAROEIA,

Ritmeester der Huzaren.

Onder „Boekaankondiging” in den Militairen Spectator van Februari 1918 zegt de Recensent, de Heer d. G., mijne brochure „De Militaire groet in het openbaar” (Baarn 1917 Hollandia Drukkerij) besprekende:

„Gegeven: de minderen komen hunne verplichtingen tot groeten in het openbaar onvoldoende na, de voornaamste oorzaak hiervan schuilt in de zucht tot verzet, komt Schr. tot het besluit de voorschriften in dier voege te herzien, dat de mindere slechts verplicht moet zijn die meerderen te groeten, die hij persoonlijk kent.”

Dit is toch wel een zeer scheeve voorstelling mijner beschouwingen en van de daaruit door mij getrokken conclusie.

Waar bijv. schreef ik neer, dat de voornaamste oorzaak voor het slechte groeten schuilt in de zucht tot verzet?

Wel stipte ik in enkele zinsneden aan, dat ons volk in het algemeen weinig eerbied koestert voor Gezag, maar overigens betoogde ik, dat onze reglementen voor een groot deel schuld hebben aan het slechte groeten, dat er zich vele omstandigheden voordoen, waarbij de groet feitelijk niet geëischt kan worden, dat er honderde slecht of niet groetende minderen onafhankelijk van onzen wil vrij uit gaan, die ernstig gestraft behoorden te worden, dat om psychologische redenen het vorderen van den groet in vele gevallen uit den boeze is, enz. enz. enz. (Men leze mijne brochure en beoordeel zelf, of ik overdrijf, mijne argumenten al of niet juist zijn.)

Zie, geachte Heer d. G. alle d e z e redenen zijn het, waardoor ik tot de slotsom kwam, dat onze reglementen met den meesten spoed gewijzigd moeten worden, en als ik dan, juist omdat ik mij op het standpunt plaats, dat een eens gegeven bevel ook per se moet opgevolgd worden, een systeem van groeten voorstel, waarbij dit te bereiken is, dan kan men mij toch niet, gelijk U doet, verwijten één hoofdfout te begaan: n.l. dat ik voor het kwade, in casu het niet opvolgen der bevelen, uit den weg ga.

Dit s c h i j n t slechts zoo, omdat de brochure eerst nu uitkwam en niet vóór de mobilisatie terwijl toch de thans door mij neergeschreven beschouwingen reeds toen grootendeels van kracht waren.

Dat wij dit destijds niet inzagén, dát is de groote fout, want nu

„loopen wij” om met Mr. Sannes bij het levensmiddelen debat in de Tweede Kamer te spreken, „achter de feiten aan” en hoe gevaarlijk dit systeem is, heeft een ieder in Nederland nu toch wel aan den lijve gevoeld. Hoe langer men wacht met krachtig ingrijpen des te erger zijn de gevolgen. Zeer zeker, ook ik beging die fout en het is slechts een schrale troost, dat ik en de weinigen die evenzoo denken, althans niet zóóver achter de feiten aanloopen als de duizenden die meenen ons te moeten bestrijden en waaronder er zelfs zijn, die mij in het publiek afbreken, zonder dat zij ook maar één letter mijner brochure gelezen hebben. Ik zeg een schrale troost, want wat helpt het als men alles toch maar weer kalm bij het oude laat, zoodat het kwaad gestadig voortduurt, eerder toeneemt.

Omdat wij vóór de mobilisatie den weg niet juist afpaalden, verzuimden onze voorschriften op de eerbewijzen om redenen van practischen menschkundigen en krijgstuchtelijken aard in overeenstemming te brengen met de eischen des tijds, daarom zien wij thans het gezag op straat ondermijnen en heeft het, als wij nu eindelijk maatregelen nemen allen schijn, of wij op enkele punten voor het kwaad uit den weg gaan.

Die schijn is nu eenmaal niet meer te vermijden, daarvoor zijn ons de oogen te laat opengestaan, maar mag dit nu een reden zijn om deze maatregelen achterwege te laten?

Waarom rekent de G. mij dit zoo zwaar aan, waar hij zelf toch niet anders doet, als hij aanbeveelt den korporaal in het openbaar niet langer als meerdere van den soldaat te beschouwen en als hij vraagt „of het wellicht wenschelijk ware op zeer druk bezochte plaatsen uitsluitend voor officieren te doen groeten”?

En waarom moeten dan, zoo vraag ik, op drukke plaatsen de officieren wel gegroet worden? Neen dan is men in het zoo militaire Duitschland toch heel wat consequenter.

Einde 1916 las ik in een der bladen het volgende berichtje:

„Bezoekers van het Deutsche front hebben opgemerkt, dat daar, tegenover den vijand, de discipline wat aangaat den militairen groet voor den meerdere, stipt en regelmatig gehandhaafd blijft.

Een eigenaardig bevel of liever, schorsing van een bevel, is te Wilna uitgevaardigd. Op een dag, dat een militaire kapel daar een openbaar concert gaf, hing er boven de laan van het kathedraalpark een wit bord, waarop stond, dat gedurende het middagconcert officieren en minderen van de verplichting om elkaar te groeten waren vrijgesteld, omdat de rust daardoor wordt verstoord!”

Daar werd dus een ieder officieel vrijgesteld van de verplichting tot groeten en hierin ligt juist de kracht der Deutsche discipline. Als men daar ziet, dat het groeten onder bepaalde omstandigheden in de knel zal komen, gelast men het voor zulk een geval af.

De Heer d. G. zal nu wel zeggen, dat men daar dan dezelfde fout begaat, namelijk dat men voor het kwaad uit den weg gaat, maar dan vergeet hij, dat men daarmee den mindere juist in het gareel houdt,

want zoodoende wordt vermeden, dat de man leert gegeven voorschriften straffeloos te overtreden, gelijk hier te lande het geval is.

Alhoewel men weet, dat op sommige plaatsen en oogenblikken de groet niet geeischt kan worden, denkt men er niet aan voor die gevallen den groet officieel af te gelasten met dat gevolg, dat de meerdere het niet nakomen van dit voorschrift oogluikend moet toestaan, waarin juist de kiem der verslapping ligt.

En dat men dit aan hoogerhand weet, bleek zeer duidelijk uit het verslag over de oorlogsbegroting in de Tweede Kamer, waarin wij lazten (ik moet aanhalen uit de nieuwsbladen): „De officier moet niet den groet eischen, als daar geen reden voor is. Men moet alles laten afhangen van het verstand.”

Thans rijst voor ons de vraag: Moet de meerdere zich voortaan houden aan de nog altijd van kracht zijnde voorschriften, of moet hij handelen naar de, zoo juist aangehaalde woorden, door Z. E. den Minister van Oorlog uitgesproken?

Doet men het laatste, zoo vrees ik het ergste. Immers aan het militair inzicht der pas aangestelde verlofsmeederen ontbreekt nog al iets en het is te voorzien, dat zij het niet noodig oordeelen den groet te eischen daar, waar dit toch zeker gewenscht ware, doch gesteld, dat alle meederen beschikten over juiste militaire begrippen, hoezeer zullen dan zelfs de opvattingen van den een verschillen bij die van den ander.

Mijn verstand bijv. zegt (in mijne brochure zette ik dit breedvoeriger uiteen), dat op geen enkel druk station den groet geeischt kan worden, maar ter hoogste plaatse is men dit toch al vast niet met mij eens, want nog steeds wachten wij op een dergelijke bepaling als de zoo bij uitstek practische order in het Kathedraalpark te Wilna, voor alle stations.

Toch zijn er waarschijnlijk meerdere officieren, die mijn gevoelen deelen en als dit aantal groot is, zal de mindere ten slotte meenen, dat aan drukke stations niet meer behoeft gegroet te worden en daar de grens tusschen druk en minder druk moeilijk te trekken is, groet hij ten laatste aan geen enkel station meer met het gevolg, dat er nu en dan, ook door meederen met andere opvattingen rapport van hem wordt gemaakt, zoodat hij gestraft wordt. Maar is dit dan geen grove onbillijkheid, want hebben wij meederen met al ons verstand dan feitelijk niet bewerkt, dat de mindere niet meer weet, waaraan hij zich te houden heeft? Meent men nu werkelijk, dat op deze wijze de militaire groet de tucht in het leger bevordert?

Deze vraag naar aanleiding van des Heeren d. G.'s opmerking: „Wij lazten onlangs, dat men ook in Engeland thans strengere bepalingen nopens het groeten heeft uitgevaardigd. Zou daar geen oorzaak voor bestaan?” Waaruit ik wel deze conclusie zal moeten trekken, dat men in het oorlogvoerende Engeland tot de overtuiging gekomen is, dat de groet waarde heeft als tuchtmiddel.

Ook ik wil dit gaarne erkennen mits onder ééne voorwaarde en

daarop komt het juist aan, n.l. dat de man zich niet aan dezen hem opgelegden dwang straffeloos kan onttrekken.

Gelooft men nu waarlijk één oogenblik, hoe kras men die bepalingen in Engeland ook maakt, dat bijv. in Londen, bekend wegens het slechte salueeren, de groet aldaar binnen afzienbaren tijd onberispelijk gebracht zal worden?

Ook de Heer d. G. gelooft dit niet, zoolang het daar, evenals hier, onmogelijk is de identiteit van den overtreder vast te stellen en zoo zal men ook in Engeland, evenzeer als dit hier proefondervindelijk bewezen werd, met het uitvaardigen van strengere bepalingen slechts dit bereiken, dat er nog eenige orders meer worden overtreden. Is dit nog niet verderfelijker voor de tucht?

De zoo juist aangehaalde vraag van den Heer de G. is dus geen erg afdoend argument tegen mijn betoog en ook kan dit moeilijk gezegd worden van het zoogenaamde „kleine steentjes” motief, hetwelk ik van alle kanten te hooren krijg. Blijkbaar vindt de Recensent het zelf niet erg steekhoudend anders zou hij het niet in deze twijfelende vraag tot mij gericht hebben: „Voelt hij niet, dat het „van de steentjes” loopen v e e l k a n s 1) heeft de tweede phase te vormen?” Geen wonder, immers nog nimmer is bewezen, dat niet groeten tot gevolg heeft van de steentjes loopen, maar bovendien, ik zou toch wel eens willen zien, dat een mindere een meerdere van de steentjes loopt, als deze dit niet wil.

Waarlijk met eene bestrijding als die van den Heer d. G. mag ik tevreden zijn. Geen enkel mijner argumenten heeft hij weerlegd.

. Dat ik ten slotte veel kan gevoelen voor zijn plan om elken soldaat een regimentsnummer, een compagniesletter en een controlenummer zichtbaar te doen dragen, zal wel onnoodig zijn te zeggen. Nieuw is dit denkbeeld niet. Een collega der Infanterie deed het mij aan de hand, vóór ik de brochure uitgaf en ik heb het toen ernstig overwogen, maar aangezien ik niet zoo naief ben te gelooven, dat men zich ter wille van den groet zulk eene groote uitgaaf zal willen getroosten, men vergete niet dat alle materialen enorm in prijs zijn gestegen, daarom heb ik dit plan, maar niet eens geopperd.

Bovendien krijgt de groet dan geheel het karakter van een tuchtmiddel en ik zou er zoo gaarne ook nog iets anders in zien.

Acht men het behoud van het oude eerbewijs werkelijk hoogst noodzakelijk voor het verkrijgen eener goede tucht, dat men dan liever van daag in stede van morgen begint met de eerste nummers en letters op de soldatenjas aan te brengen, waarlijk de sommen daarvoor uitgegeven zullen hoogst nuttig besteed zijn.

Heeft men er die bedragen echter niet voor over, dat men dan mijne brochure met den meesten ernst leze of nog eens herleze, want tusschen het systeem van den Heer d. G. en het mijne is geen tusschenweg!

1) Spatieering van mij. v. d. B.

NASCHRIFT.

Wanneer wij vorenstaand schrijven ontdoen van het minder belangrijke, zoomede van datgene, wat den recensent in den mond wordt gelegd, als zullende hij dat wel antwoorden — is Schr. waarzegger — zoo blijven enkele hoofdzaken over. Schr. ziet bijv. eene tegenstelling tusschen een bestaand voorschrift en het feit, dat men dit, volgens den Minister, met verstand moet toepassen. „Doet men het laatste” zegt Schr. „zoo vrees ik het ergste”. Ja, ja, wij beleven wondere tijden; doch scherts terzijde.

Wij zijn overtuigd, dat de hoofdreden van het niet-groeten schuilt in het „Je m'en fiche” en niet in de voorschriften. De Duitsche militairen te Rotterdam, de Engelsche te 's Hage — en ook te Londen, o! Schr. — groeten correct; de Nederlandsche doen het bij voorkeur niet. Ligt dit nu aan de bepalingen.... of aan iets anders?

Men moet derhalve in de eerste plaats niet de voorschriften, doch wel den soldaat trachten te verbeteren en een middel hiertoe deden wij aan de hand. „Auch schon dagewesen”, het zij zoo, doch zeker nog niet toegepast.

Wil ons Legerbestuur evenwel geene uitgaven doen terwille van de tucht (niet terwille van den groet, o! Schr.), blijven ons de middelen onthouden om het voorschrift te handhaven, zoo blijft ook de groetziekte epidemisch. Men oogst, wat men zaait. Echter werkt Schr.'s opmerking, over de duurte der materialen, in dit verband wel eenigszins komiek; doch zoo zijn wij Nederlanders! Penny wise....

Wij staan niet vijandig tegenover practische verbeteringen, doch huiveren voor paardenmiddelen, die — wij kennen het naturel van ons volk wel zoo'n beetje — tot erger zullen leiden. En wij kunnen het vorenstaande besluiten met eene mededeeling van Ch. Nordmann over generaal Nivelle, den voormalige generalissimus (A coups de canon, blz. 78):

„Aussi il exige rigoureusement et partout le salut, et c'est plaisir de voir avec quel entrain chacun, sachant qu'il y teint, fait claquer, quand il passe, les talons prestement réunis, pour se mettre au garde-à-vous et renvoyer, d'un geste vif, la main de la visière au passe-poil du pantalon. Il y du vrai dans cette théorie, et il n'est pas douteux, que les marques extérieures du respect entretiennent le respect lui-même, surtout lorsqu'il est mérité.

C'est un peu comme dans la religion, dont je ne sais plus qui disait très justement: „Pratiquez d'abord, la foi viendra toute seule.”

Wie het doel wil, moet ook de middelen willen. Disziplin.... oder abrüsten; daarin heeft Schr. gelijk.

DE G.

Discussie gesloten. Red.

Prins Maurits' plakkaten en instructiën van 1599 nopens ons krijgswezen,

DOOR

W. E. VAN DAM VAN ISSELT,

Majoor der Artillerie.

Het is onjuist zich den tachtigjarigen oorlog voor te stellen als een ononderbroken worsteling onder hooge spanning; ook hier wisselden vloed en eb elkaar af; na verslapping in den strijd volgde over en weer het zich opnieuw aangorden, in de hoop een beslissing te zullen verkrijgen. Wegens een samenloop van allerlei omstandigheden steeg de spanning mede in 1599 tot het hoogst 1); de strijd leefde aan weerszijden op, waarbij beide partijen zich opnieuw aangordden in de hoop van een beslissing te zullen verkrijgen.

Als uitvloeisel van de verhoogde spanning en bedrijvigheid kwamen in 1599, mede door Prins Maurits' toedoen, verschillende plakkaten en instructiën tot stand, waarbij nieuwe en betere orde werd gesteld op tal van zaken, die met ons krijgswezen en 's Prinsen bijzondere wijze van oorlogvoeren ten nauwste verband hielden.

De belangrijkste daarvan en tevens datgene, met welks ten uitvoerlegging men de meeste moeite heeft gehad, was het plakkaat van 4 Febr. 1599 „op 't stuck van de monsteringhe tot voorcominghe van allen frauden in 't compleet houden van de compagniën”. Reeds in den aanvang van 1599, toen tot een belangrijke uitbreiding van onze krijgsmacht door werving van nieuwe korpsen besloten was, kwam het vraagstuk van een nauwkeuriger monstering aan de orde. Op 7 Jan. deelde de griffier Aerssen der St. G. in den R. v. St. mede, dat, aangezien gebesoigneerd was over de vermeerdering van het krijgsvolk en het voltallig maken der compagnieën, de St. G., goedvonden, dat door den R. v. St. een goed plakkaat of ordonnantie gemaakt werd „op alle goede ordre en discipline van het krijgsvolk”. Den 12^{den} d. a. v. droegen de St. G. den R. v. St. op, niet uiteen te gaan alvorens, behalve op den staat van oorlog, met gemeen overleg ook orde gesteld zou zijn op „de straffe van de frauden van de capiteynen, monstercommissarissen ende passevolanten ende het aenkleeven van dien”. Dienzelfden dag reeds begon de R. v. St. te beraadslagen over het „placaat

1) Zie hieromtrent meer uitvoerig mijne studie nopens Prins Maurits' veldtocht van 1599. (Krijgswetenschap, 1917/8), 9 tot 11.

en ordonnantie op 't stuk der monsteringe en krygsdiscipline van 't krygsvolk". Twee dagen later was men er mede gereed en werd de secretaris Huygens belast met de aanbieding aan de St. G. Deze laatsten lieten door hun griffier 18 Jan. den R. v. St. verzoeken om ook eene instructie voor de monstercommissarissen te ontwerpen in aansluiting bij het in wording zijnde plakkaat nopens de monstering, waarop de R. v. St. nog dien dag verzocht, dat eerst het laatstgenoemde plakkaat mocht vastgesteld worden, omdat men dan een vaste basis zou bezitten, waarop de gevraagde instructie kon ontworpen worden 1).

Na herhaald overleg tusschen den Prins, den R. v. St. en de St. G., 21 Jan. in laatstgenoemd college beëindigd, werd op 22 Jan. het ontwerp-plakkaat nopens de monstering eindelijk door de St. G. vastgesteld. 3 Febr. kwam hun griffier Aerssen in den R. v. St. met de mededeeling, dat de St. G. zeer „instreefden", dat het plakkaat op de monstering afgedaan en gedrukt mocht worden. Er schenen nog eenige kleine veranderingen aangebracht te zijn, want dien dag kwam tevens bij den R. v. St. de kennisgeving in, dat de St. G. het nu goedvonden, waarop het plakkaat op de monstering 4 Febr. gearresteerd en in het plakkaatboek ingeschreven werd. Den 6^{den} d. a. v. werden, mede als uitvloeisel van het voorgaande, de „ordre op de wapening van de militia (ruiterij en voetvolk) en lysten van soldyen voor deselve" door den R. v. St. gearresteerd en dien dag in het plakkaatboek ingeschreven. Op 8 Febr. werd door de St. G. besloten om de verzending van eerstbedoeld plakkaat aan de Provinciën nog 2 à 3 dagen uit te stellen, „totdat d'ordre ofte instructie op de monsteringe (voor de monstercommissarissen?) zal zyn gearresteert". Inmiddels was reeds op 14 Jan. t. v. doctor Weyer 2) door de St. G. benoemd tot „commissaris van de monstering over ruyteren en knechten" op een tractement van f 100; de R. v. St. werd verzocht de hiertoe vereischte commissie, d. w. de aanstelling, te verzenden. Later volgden verschillende andere benoemingen.

Bij het plakkaat op de monstering van 4 Febr. werden de kapiteins en ritmeesters gelast om hunne compagnieën tegen 15 April compleet te maken overeenkomstig de rollen. Strengere bepalingen werden tevens gegeven in zake de z.g. passe-volanten 3). De chefs ontvingen n.l. van

1) De monstering zelve was niets nieuws. Zulks blijkt o. m. uit een lijst: „Monsteringen van de navolgende compagnieën, gedaen in den jaere 1598", voorkomende in Loketkas loopende No. 100 (Algemeen R. A.). In dien staat komt een zeer groot aantal compagnieën voor, waarvan sommigen in 1598 zelfs 3 maal gemonsterd waren. Nieuw was derhalve alleen het voornemen om met groote kracht tegen de fraudes op te treden.

2) Van Dr. Weyer was men krachtens res. St. G. 2 Jan. 1599 „glimpelyck" gescheiden als Agent van de Nederlandsche Staten in Duitschland. Bij die gelegenheid was hem echter te kennen gegeven, dat men hem wel wilde aannemen als commissaris van de monstering over de troepen, die in Duitschland gelicht zouden worden. Later in het jaar werd hij toch weer voor zendingen naar dat land gebezigd.

3) Zie omtrent deze en de z.g. morte-payen o. a. de Inleiding van Lodewijk

de Republiek de soldijen voor hunne onderdeelen, berekend naar de voltallige sterkte, en hielden daarvan dus, in geval van incompleet, over 1). Dat zulks destijds ook inderdaad het geval was, blijkt uit een secrete res. St. G. 2 Jan., waarbij voor 1599 besloten werd om de Nederlandsche compagnieën compleet te doen maken tot de sterkten, waarmede zij op den staat van oorlog voorkwamen. Bij de monsteringen traden invaliden in het gelid en werden medegeteld, evenals figuranten, die voor dergelijke bijzondere gelegenheden in dienst werden genomen.

Het plakkaat nopens de monstering en het compleet houden der compagnieën was van groot gewicht, omdat de St. G. en de Prins hiermede blijk gaven het krijgswezen in nieuwe banen te willen leiden, en te doen breken met verschillende fraudes. Hoe diep deze ingeworteld waren, blijkt — behalve uit den aanhef van het plakkaat „also wy so lanck so meer bevinden die groote frauden ende abuysen, die doorgaens in 't monsteren ende het compleet houden der compagnieën ruyteren ende knechten, in dienste der voorschreven Landen wessende, onder diversche pretexten ghepleecht worden” 2) — uit den storm, die vooral onder de kapiteins, de voornaamste belanghebbenden, opstak, en ook uit de moeite, die de St. G. hadden om de monstering werkelijk uitgevoerd te krijgen. Op 12 Febr. kwam in den R. v. St. de weigering ter sprake van de kapiteins, ter repartitie van Friesland staande, om de monsterrollen te doen sluiten en werd besloten aan de Staten van Friesland te schrijven, dat men dit vreemd vond, met opdracht te doen vermanen, „dat hare capiteynen hen, als anderen, onwygerlijk laten monsteren”. Drie dagen later was bij de St. G. een rapport ingekomen van twee monstercommissarissen, behelzende, dat de Engelsche officieren, binnen Wijk en Rhenen liggende, weigerden den eed te doen; enz.

Van allerlei zijden werden bezwaren ingebracht tegen de invoering van het plakkaat nopens de monstering en de St. G. — hoewel in beginsel vastbesloten om het in dezen niet bij woorden te laten, doch tot daden te schrijven — hadden dan ook moeite om, ondanks het gewicht, dat aan een betere monstering werd gehecht, haar in gang te zetten. De verschillende resolutiën, aan de uitvoering van de eerste monstering gewijd, getuigen van schroom tegenover het te verwachten verzet; van een krachtige, gelijktijdige doorvoering van het plakkaat over onze geheele krijgsmacht blijkt nergens iets. 8 Mrt. leverde de

---

Mulder op Duyck. XCV e. v. Art. 3 van het plakkaat verbood den kapiteins, om onder hun compagnieën te presenteeren „eenige burgers, landtuyden, soetelaers, vrybuyters, soldaten van andere compagnieën, passevolanten, oft anderen, egheen volcomen gagie treckende”.

1) De soldijen werden destijds uitgekeerd per „lange maand” van zes weken of 42 dagen. Zie voor den duur der z.g. „betalingsmaand” ook ten Raai en de Bas, II 341. Voorts de Res. St. G. 11 Febr. „Gezien den staet van de vier weken besoldiginge ofte van de twee derden deelen van een maendt”.

2) Res. St. v. Holland 3 Mrt. Den kapitein te Bergen op Zoom, Bovetis voor deze maal de fraude met zijn compagnie op de monstering aldaar gepardonneerd.

griffier der St. G. in den R. v. St. het „placaet op het redressement van de monstering” over met het verzoek, dat het zoo spoedig mogelijk mocht gedrukt worden, daar er haast bij was. Den 10den d. a. v. besloten de St. G. om den R. v. St. aan te schrijven, zoo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen 5 of 6 dagen, aan de hand van het nieuwe plakkaat een algemeene monstering te houden over al het krijgsvolk, in dienst van den lande.

De R. v. St. gaf hierop in bedenking om een successieve monstering te doen houden door monstercommissarissen en andere officieren, in der Generaliteit dienst zijnde 1), daar er geen voldoende aantal bekwame monstercommissarissen was, en een algemeene monstering derhalve licht tot verwarring aanleiding geven zou. Uit het voorstel van de St. G. mag men afleiden, dat zij vreesden, nog om den tuin geleid te zullen worden, indien niet op één dag overal tegelijkertijd gemonsterd werd. Het in 3000 exemplaren doen drukken van een brief aan de monstercommissarissen (instructie) „om deselve t' elcker reyse terstond op 't onvoorsienste gereed te hebben”, door den R. v. St. op 20 Mrt. overwogen, bleef krachtens res. van den volgenden dag achterwege, daar men besloot om de monstercommissarissen bij generale acte met de monstering te belasten.

Blijkbaar was Prins Maurits ook veel aan de monstering gelegen, want 27 Mrt. werd door den R. v. St. in de vergadering der St. G. het voorstel overgebracht van den Raadsheer van der Hell 2), die zich bij den Prins bevond, om nu het plakkaat op de monstering „in treyn te brengen”. Denzelfden dag besloot de R. v. St. om aan de Provinciën te schrijven, dat zij letten mochten op een voorgaand schrijven, waarbij hun het plakkaat nopens de monstering was overgezonden, en er tevens voor te waken, dat hare compagnieën dadelijk voltallig werden gemaakt. Ook moest men de lijsten verzenden van de nieuwe reductiën en vermeerderingen van de sterkte van alle compagnieën, opdat daarnaar de tractementen der kapiteins, officieren enz. mochten berekend en vastgesteld worden 3).

Op 29 Mrt. besloten de St. G. om het plakkaat nopens de monstering met kracht tot uitvoering te brengen; tevens werden toen de commissarissen voor de monstering aangewezen, en wel doorgaans 2 voor ieder rayon, als: Oosteinde en Walcheren; Bergen op Zoom en Tholen; Breda en Geertruidenberg; Heusden en Gorinchem; Bommel en de Voren; Nijmegen en 's Gravenweert; Zutphen, Zwolle, Utrecht en

1) Res. St. v. H. 15 Mrt.

2) Raadsheer = lid van den R. v. St.

3) Als gevolg hiervan zonden de Raden van het Kwartier van Nijmegen en van Veluwe op 26 Mrt. O. S. aan het Hof van Gelderland copie eener lijst op de reductie der compagnieën van 113 tot 98 hoofden. Daarvan den Capiteur op 't quartier van Veluwe te verwittigen om zich daarnaar te gedragen. No. 11394 der brieven aan het Hof. Over het algemeen vond in verband met den komenden veldtocht echter uitbreiding der sterkte plaats.

het Noorderkwartier; Groningen en Friesland; Middelburg. Eenige commissarissen zouden „te hove” (te 's Gravenhage beschikbaar?) blijven 1).

Het schijnt, dat er niettemin nog krachten van buiten de ten uitvoerlegging van het plakkaat trachtten tegen te houden. Hoe anders de res. der St. G. van den volgenden dag (30 Maart) te verklaren, waarbij besloten werd het plakkaat op de monstering, in gemeen overleg met den Prins en den R. v. St. tot stand gekomen, te handhaven, de commissarissen van de monstering over de kwartieren te verdeelen, het plakkaat in treyn te brengen, „ende dat men de zelve (commissarissen) voer eerst in de aenstaende monsteringe zal assisteren met eenige Gedeputeerde van de Heeren Staten Generael, Raed van State, Staten van de particuliere Provintiën ofte Collegiën derzelve, maer dat dezelve Gedeputeerde ende Commissarissen in dit beginssel geen straffe over de contraventiën ende frauden, die zy zullen achterhalen ter plaetse van de monsteringe en zullen decreteren, maer refereren aen de voers. Heeren Staten Generael ende Raede van State, om die te decernerer voer eerst by cassatie van de capiteynen, die de frauden tegen 't voersz. placcaat zullen begaen hebben” 2).

2 April hadden de St. G. vernomen, dat er eenige „murmuratie” bestond onder de kapiteins naar aanleiding van het gearresteerde plakkaat op de monstering van het volk van oorlog. Men besloot om, indien een der kapiteins daartegen iets moedwillig deed of sprak, hem te straffen naar de gelegenheid der zaak. Den 5^{den} d.a.v. besloot men om, behalve de ordinaris commissarissen van de monstering, nog eenige andere vertrouwde personen in het geheim ten laste van de Generaliteit te bezoldigen „ende die zelve (te) gebruycken om te doen revisite van de gedaene monsteringen ende de zelve te contrerollerer”. De commissarissen van de monstering werden dus blijkbaar zelf niet volkomen tegen den stroom opgewassen geacht; zij zouden op hun beurt worden gecontroleerd. De contre-rolleers deden hiermede in ons leger hun intrede en op eenigszins anderen voet bestaan zij nog heden ten dage. De gewone commissarissen zouden, buiten hun standplaats vertoevende, f 2.50 daggeld erbij ontvangen; werden zij in het leger, d. i. te velde, gebruikt, dan zouden zij f 3 daggeld extra verdienen, doch waren dan gehouden om een paard te houden en hun reiskosten aan wagen- en scheepsvrachten zelf te betalen. Dien zelfden dag werd nog besloten, dat men — „omme de gheresolveerde nyewe ordre op de monsteringe met behoorlijke reputatie te mogen invoeren ende in treyn brengen ten meesten dienste ende proufyt van die Generaliteit” — tot de directie van de a. s. monstering, zoo in het leger als in de kwartieren van

1) Volgens Bor, 26 zijn er in het geheel 26 dergelijke commissarissen aangesteld en waren zij verplicht verblijf te houden binnen de hun aangewezen kwartieren (districten).

2) De Gecommitteerde Raden der St. v. H. wezen bij res. van 31 Mrt. en van 30 April personen aan voor de monstering, onderscheidenlijk te Rotterdam, Dordt en Gorcum; Bommel, Breda en Heusden.

Nijmegen, Zutphen en Overijssel zou verzoeken en committeeren de 4 Raden uit den R. v. St., die in het leger gecommiteerd waren „om in den leger neffens zyn Extie te resideren”, alsmede de Heeren van Loenen en Hell van wege de St. G.. Zij zouden de commissarissen van de monstering gebruiken, die in het leger en in die kwartieren aanwezig waren. Tezelfder tijd werden ook voor de garnizoenen in Vlaanderen, voor Breda, Utrecht, Amsterdam en Groningen soortgelijke gedeputeerden aangewezen, meest Raden ter Admiraliteit en leden der Staten van de Provinciën. Voorts werd dien zelfden 5den April nog met den R. v. St. gesproken over de klachten der kapiteins en officieren in zake het nieuwe plakkaat, en tevens goedgevonden, „dat de Raed van State zal beschryven de naestgesetene commissarissen van de monstering om alhier te compareren, ten einde behoorlyk onderricht te worden op de effectuatie van de gearresteerde ordre op de monstering en den eed te doen van hen daernaer te gedragen, op straffen in het plakkaat genoemd en in hun instructie begrepen”.

Het vaststellen van die instructie was eveneens een werk van langen adem geweest. Wij zagen hiervóór reeds, hoe de St. G. daartoe op 18 Jan. de eerste opdracht aan den R. v. St. gegeven hadden. Nadat daarover in dit College nog op 13 Febr. en 5. Mrt. beraadslaagd was, verscheen het 5 April in de vergadering der St. G. om te spreken over de beste commissie, voor de uitvoering van het plakkaat nopens de monstering aan de monstercommissarissen te verstrekken. 6 April stelde de R. v. St. de bedoelde instructie vast en werd besloten alle benoemde commissarissen naar 's Gravenhage te beschrijven, om aldaar geïnstrueerd te worden. 15 April, toen reeds eenige commissarissen aangekomen waren, bepaalde de R. v. St., dat de monstering in de voornaamste plaatsen op 29 April beginnen zou; tegelijkertijd werden de instructiën aan de monstercommissarissen ter hand gesteld om ze in te zien. De meesten hunner deden daarop tusschen 16 en 23 April den vereischten eed. Uitzondering maakte hierop een der monstercommissarissen voor Friesland, Botnia, die zich daarvan op last der Staten van Friesland excuseerde; 5 Juli besloot de R. v. St. om aan genoemde Provincie te schrijven, dat geen der andere monstercommissarissen eenig bezwaar had gemaakt.

Uit al deze besluiten en regelingen blijkt, dat de St. G. groote waarde hechtten aan het nieuwe plakkaat op de monstering, doch met de ten uitvoerlegging wel eenigszins verlegen waren. In hun vergadering van 13 April werd de eed voor de monstercommissarissen vastgesteld, terwijl den 26sten d. a. v. een verzoek dier commissarissen inkwam om meer tractement. Nadat hierop het advies van den R. v. St. was gehoord, werden de maandelijksche tractementen van f 60 op f 75 gebracht, die van f 30 en f 40 op f 50.

2 Mei besloten de St. G., op het voorstel van den Prins om nog een compagnie Franschen in dienst te nemen, o. m. te antwoorden „dat

ook Syne Excie gelieve die goede hant daeraen te houden met zyn autoriteyt, dat d' aenstaende monsteringe, in den leger geordonneert, exactelyck mach werden gedaen ende geëffectueert volgende de nyewe ordre daarop gemaect, doende tot dyen eynde met eenen besorgen, dat op eenen tyt oock die schepen ende wapens gemonstert werden". Hiermede waren de moeilijkheden in zake de monstering nog geenszins uit de wereld. Er kwam nu ook tegenkating van de zijde van den Prins en van de Gedeputeerden te velde, die wellicht gedeeltelijk bezweken zijn voor de door de kapiteins uitgeoefende tegenwerking. 3 Mei werd in de St. G. een brief ter tafel gebracht, enkele dagen te voren door den R. v. St. ontvangen van de „H. H. Gedeputeerden in het leger neffens zijne Excie" 1). Zij schreven daarbij bezwaar te maken om de monstering, in het leger bevolen, ten uitvoer te leggen. Blijkbaar hadden beide colleges hierover reeds beraadslaagd en was men vast besloten om de monstering nu met klem en nadruk door te zetten, want reeds denzelfden dag werd besloten uit beider naam te antwoorden, „dat men zeer verwondert is, dat by de voers. Gedeputeerde geëfficulteert werdt de voorsz. monsteringen in den leger te doen op de ordre, die nae zoe veele zwaricheden eyntelyck met zulcken bezwaernisse van den Staet van den lande met advys van Syn Extie gearresteert is geweest, daarop dat de verhooginge van de soldie van het crychsvolck gemaect, de commissarissen van de monsteringen in de quartieren verdeelt ende der zelve tractementen ende vacatiën omtrent een vierendeel verbetert zyn". Men vreesde met redenen, dat dit verdraging zou geven bij de Provinciën in betaling van geld voor de consenten en het toestaan van nieuwe tot onderhoud des legers, „doerdyen de tzamentlycke (Provinciën) vande voergaende resolutie geadverteert wesende, op het effect vastelyck hebben gestaen ende alsnoch van dach tot dach verwachten, dat zij zekerlyck zullen werden onderricht off oock de gepleechde frauden onder de compagniën mette voers. ordre eenichsins voirgebouwt, ende dezelve compagniën alsnu completer zyn om daarop staet te maecken, ende de betaeling te versorgen, mitsgaders oock de clachten, en de beschuldige van Syn Extie affwezen, datter veele vendels, maer weynich crychsvolck inden leger zoude blyven, gelyck in de voirgaende jaren geschiet ende toegegaen is met groot perickel ende naedeel van den Staet van den lande sonder dat daertegen in consideratie can commen, dat men zoude mogen voerbrenghen, dat den vyant voerhanden off in gesichte van onsen leger wezende, uute voers. monsteringe te zeer licht de sterckte des legers zoude geraecken te vernemen, die wyle dat dezelve vyant dat beter doer syne spyen ende d' overloopers can geweten uute dagelixsche optreckeninge ende besettinge van de wachten, als uutte monsteringen." De St. G. stonden daarom op hun stuk, gaven hun voornemen te ken-

1) Dit waren de Gecommitteerden, reeds bedoeld op blz. 304.

nen om de monstering te zelfder tijd op verschillende plaatsen te doen uitvoeren en besloten aldus: „Ende opdat men eenmael zoude mogen verzekert zyn van de sterckte des volcx, daerop dat Syn Ex^{tie} staet heeft te maecken, dat dHeeren Staten begeren, dat die voers. Gedeputeerde nyettegenstaende de gemoveerde difficulteyten, de geordonneerde monsteringe byder hant zullen nemen ende de zelve datelyck effectueren volgende de resolutie, daerop genomen, sonder de zelve langer tot groot prejuditie van den lande te vertrecken.”

Deze order liet aan duidelijkheid niets te wenschen over. Toch wisten de Gedeputeerden weer met andere bezwaren voor den dag te komen, want toen Prins Maurits er weinige dagen later toe overging om een groot deel van zijn krijgsmacht van den Rijn (Schenkenschans) naar Bommel e. o. over te brengen, waardoor de dienst voor de achterblijvenden, in breedte en diepte zeer verspreid, buitengewoon zwaar werd, mede door de groote waakzaamheid, die betracht moest worden, schreven die Gedeputeerden 8 Mei uit Arnhem aan de St. G., hoe dit alles belette om de troepen bijeen te trekken tot het houden van de bevolen monstering. Daar men dan toch alle kwartieren met eenig volk bezet had moeten houden, „gelyck nootelyck moeste geschieden, zoo konden die frauden nyet ontdekt worden, waertoe die monsteringe principalick is dienende, uut welcke ende meer andere redenen Zyne Ex^{cie} ende wy benoodicht syn geweest die voers. monsteringe voor eenige dagen ende tot beter gelegentheyt uut te stellen”. De St. G. hielden echter voet bij stuk. 17 Mei, toen zij op verzoek van Prins Maurits naar Bommel overgekomen waren, ten einde gewichtige beslissingen te nemen nopens het krijgsbeleid in het algemeen, besloten zij om ook met den Prins te overleggen of men niet tot een generale monstering zou kunnen komen van al het volk van oorlog, of, indien daartegen bezwaren bestonden, dan een generale revue te houden, zoowel binnen Bommel als buiten in het leger, opdat men de sterkte zou mogen weten van het leger, waarop de Prins rekenen kon. De betaling zou dan naar die sterkte geregeld worden, terwijl tevens de wapens, trekpaarden en schepen moesten gemonsterd worden. Bij hun res. van den 18^{den} besloten de St. G. om bij hun voornemen te „persisteren” na overleg met den Prins en den R. v. St. Thans zou deze laatste het „voor deze tyt niet raetzaem en vynden monsteringe ofte revue te doen”, zoodat andermaal tot uitstel „voor eenige dagen” werd besloten. Toen de St. G. 21 Mei overeenkwamen om naar 's Gravenhage terug te keeren en bij den Prins slechts per Provincie één lid van den R. v. St. zou achterblijven, droegen zij deze op „besunder te willen beherttigen het stuck van de monsteringen”. De res. daaromtrent was eerst na rijpe deliberatie tot stand gekomen en de St. G. wilden daaraan nu niets veranderen; zij moest zoowel in het leger, de garnizoenen als ook in Friesland stipt opgevolgd worden 1). Aan de

1) Resn. R. v. St. 26 en 29 Mei.

te Bommel gebleven Gecommitteerden werd bij res. St. G. van 29 Mei nog toegevoegd het lid van den R. v. St. van Beveren; een der zaken, die hem speciaal op het hart gedrukt werden te bevorderen, was „eene pertinente ende exacte monsteringe of reveue generael van het volck van oirloge in den leger wesende, emmers zoe nae als eenigsins doene-lyck”. Tezelfder tijd echter brachten de Gedeputeerden van de stad en ommelanden van Groningen weer bezwaren tegen de monstering in 1), terwijl 10 Juni de Raden v. St. in de vergadering der St. G. verschenen om de moeilijkheden uiteen te zetten, die zij ondervonden bij de uitvoering van het plakkaat op de monstering, en die hoofdzake-lyk twee punten betroffen, n.l. de zware wapenen en de hooge bezoldigingen. Den 11den werd door beide Collegiën te zamen besloten die monstering te doen „generalyk op een bequaeme plaetze”, zich niet in te laten met de moeilijkheden, die kapiteins enz. maken mochten, doch hen naar de St. G. te verwijzen. „Dog zullen de Heeren Gedeputeerde ende Commissarissen behoorlyck letten op de sterckte van de compagniën, hoe die gemant ende gewapent zyn, ende de jongens ende andere onbequaeme persoonen casseren.” Uit een res. van den R. v. St., mede van 11 Juni, blijkt, dat de sergeant-majours (= majours) nalatig waren in de uitvoering van het bepaalde bij art. 13 van het plakkaat op de monstering en niet maandelijks de sterckte nacht voor nacht opgaven van „de nombre van elk corps de garde”. Hun werd toen gelast, die bepaling dadelijk na te komen.

Het schijnt wel, dat de St. G., wier aandacht uit den aard der zaak ook door tal van andere gewichtige zaken in beslag genomen werd, ten slotte voor de telkens herhaalde bezwaren zijn bezweken. Van een krachtige doorvoering van het plakkaat nopens de monstering, liefst tezelfder tijd voor het geheele leger, leest men gedurende den zomer nergens meer. Het feit, dat de St. G. ten slotte getracht hebben langs een omweg tot hun doel te geraken, bevestigt het vermoeden, dat een generale monstering achterwege gebleven is. Althans 22 Juli namen zij deze kenschetsende resolutie: „Is het service gelt generalyk in de frontiersteden gecontinueert tot den lesten Decembris naestkomende, mits dat die magistraten hen precise sullen reguleren, volgende de resolutie, daerop genomen, opdat de betaelinge van dezelve servicen de Generaliteyt mag dienen tot eene contrerolle van de monsteringe, gelyk van den eersten d' intentie is geweest, houdende tot dyen eynde pertinente notitie, waer die capiteynen, officieren ende soldaten van elcke compagnie zyn gelogeert, ende dezelve van acht dagen tot acht dagen resumerende, om die t' elcke maent in handen van den Raedt van State pertinentelyk te mogen oversenden, daarmede die Magistraten nogmaels belast werden mits desen” 2). De bedoeling van deze res.

1) Res. St. G. 1 Juni.

2) Het servies- of logisgeld werd van Staatswege verstrekt, wanneer de troepen niet in hutten of barakken werden ondergebracht, zooals dit in forten of te velde plaats vond.

was om uit de inkwartieringsstaten en de aan de steden betaalde serviesgelden de sterkte der troepenafdeelingen te controleeren.

Toch hebben er ten slotte monsteringen over het veldleger en de bezettingstroepen plaats gevonden. Dit blijkt:

1°. Uit een soort van sterktestaat, onder de bij de St. G. ingekomen stukken berustend en tot titel dragende: „Monsteringe, gedaen den 18e Juny 1599” 1).

2°. Uit een rapport van den monstercommissaris **Wolphert Fuyck** in zake de fraude van kapitein **Paul Grenu** 2) bij de laatst gehouden monstering. Uit een res. der St. v. Holland van 4 Aug. blijkt, dat zijn fraude bestond in het hebben van 12 passevolanten in zijn compagnie bij de monstering. Op 4 Aug. besloot de R. v. St. tegen dezen te procedeeeren, terwijl uit zijn resn van 16 en 17 Sept. blijkt, hoe de Raad, wegens de defraudatie van genoemden kapitein bij de monstering van zijn compagnie „suspendeert de voors. capitein by provisie van syn capiteinschap, ordonnerende de Fiscael syn actie ten principalen tegens hem te institueeren, behoudens denselven Grenu syne defensie”.

3°. Uit een res. St. G. 25 Sept. nopens de reductie van het krijgsvolk, tijdens de vergaderingen te Gorinchem genomen. Daarin wordt gesproken van „de leste monsteringe”. Tevens blijkt uit die res., dat er opnieuw gefraudeerd werd; opnieuw werden strenge bepalingen daartegen gemaakt. Tevens werd een „precise ende exacte monsteringe” bevolen, „generael ofte particulier”; de gewone monsteringen moesten minstens eenmaal per maand plaats vinden 3). Op 30 Sept. bracht de R. v. St. dit laatste aan een der monstercommissarissen in herinnering, en op 4 Oct. besloot dit college tot een algemeene monstering „so in ’t leeger als alomme elders”.

Toen het nieuwe plakkaat nopens de monstering goed en wel ingevoerd was, begon het natuurlijk den kapiteins, wier inkomsten daardoor zeer daalden, te knellen. Op 22 Oct. vroegen de kapiteins van het Friesche regiment en van de Provincie Groningen en Ommelanden in de St. G. om een „eerlijk tractement”, hierbij hun bezwaren inbrengende tegen het nieuwe plakkaat op de monstering, „van dat zy hen daerop niet eerlyk nae heure qualiteyt en zouden kunnen onthouden”. Op 12 Nov. werd hun verzoek om hun rollen te sluiten op (en dus betaling te mogen ontvangen voor) hetzelfde getal manschappen als er vóór het vertrek naar het leger waren geweest, in den R. v. St. behandeld. Dit College verklaarde echter geen verandering te kunnen brengen in de order nopens de monstering, „by de Generale Provinciën so solemnellyken gearresteert”.

1) Zie voor dezen staat de Bijlage van mijne Verhandeling in Krijgswetenschap. 1917/8.

2) Commissie R. v. St. van 20 Febr. 1599 als kapitein in plaats van zijn vader **Philips Grenu**, die wegens hoogen leeftijd verzocht had om van zijn commando ontheven te worden. Res. St. v. H. 12 Febr. 1599.

3) Dit stond ook in de instructie voor de monstercommissarissen.

Uit resn. R. v. St. van 20 en 21 Dec. blijkt, dat 2 Zwitsersche compagnieën, te Breda liggende, geweigerd hadden zich te doen monstereen. Men besloot daaromtrent overleg te openen met den Prins, van wien op 3 Jan. 1600 in den Raad rapport inkwam, dat hij besloten had die compagnieën te doen straffen.

Niet alleen voor een voldoende sterkte van de krijgsmacht werd vóór opening van den veldtocht van 1599 gewaakt, doch evenzeer voor een nuttig en doelmatig gebruik. Op 31 Mrt. werden door de St. G. na overleg met den Prins en den R. v. St. tal van nieuwe instructiën en ordonnantiën gegeven, en in het z.g. Groot Plakkaatboek ingeschreven. Zij betroffen o. a. het toezicht bij het aanleggen van schanswerken en het slaan van bruggen, den dienst der artillerie en dien van den trein. Daarbij werden tevens de instructiën voor tal van personen, bij die diensten ingedeeld, opnieuw vastgesteld, n.l.: 1°. voor den meester-generael van de artillerye of geschut; 2°. voor den contrerolleur van 't geschut; 3°. voor de gemeene officieren van den train van de artillerye, als edelluyden van 't geschut, conducteurs van de munitiën, constapels ende kanoniers, timmerluyden, smits en rademakers, kuypers, mandemakers ende rijswerckers, harnaqueurs, lyndrayers ende gareelmakers, bootsgezellen van 't geschut, arbeyders ende slechters van de wegen, provoost en chirurgyn; 4°. voor den contrerolleur van de werken 1), meesters ingenieurs, commisen en conducteurs van de approchen; 5°. voor de commisen van de artillerye ende munitiën van oorloghe in 't leger; 6°. voor de meesters van de vuyrwercken; 7°. voor den brughmeester met synen contrerolleur; 8°. ordonnantie voor den commis, de opsicht hebbende over de schepen van de legers en tochten, ende voor de schippers van de selve schepen; 9°. ordonnantie voor den wagenmeester ende voerluyden, in 't leger dienende; 10°. ordonnantie voor den commis en opsienders van de treckpaerden en drijvers van dien in 't leger 2).

In April werd voorts, ingevolge de adviezen van Prins Maurits, orde gesteld op de wapening van het voetvolk en van de compagnieën ruiters, kurassiers, arkebusiers, enz. 3).

Van het jaar 1599 dagteekent derhalve een betere ordening van het krijgswezen; het werd door Prins Maurits in nieuwe, hechte banen

1) Uit resn. R. v. St. dd. 27 Mrt. en 1 April blijkt, dat op laatstgenoemden datum op voorstel van Prins Maurits en met goedvinden van de St. G. aan Johan (de) Brauw, bailluw te Tholen, commissie werd verleend als „contrerolleur van de werken van fortificatie in het leger, en van de fortificatiën, approchen, batteryen en gaelderijen”. Hij kreeg f 400 tractement per jaar; voorts f 2 per dag reizende en f 3 in het leger zijnde. Den eed op zijn instructie deed hij 20 Mei, toen de R. v. St. te Bommel was.

2) Zie de resn. R. v. St. 31 Mrt. en het Groot Plakkaatboek. Ook ten Raad en de Bas, II, blz. 217/8. Aanteekening 37.

3) Bor, 26.

geleid. Gestaald door de beproevingen en de ervaringen van dat jaar, heeft onze krijgsmacht daarvan reeds in 1600 de rijke vruchten geplukt. Merkwaardig is het — en dit bewijst mede de doelmatigheid dezer instructiën — hoelang zij van kracht gebleven zijn. In een „Recueil van verscheyde (89) placaten enz. betreffende de saecken van den oorlogh”, zonder jaartal, te 's Gravenhage bij Jacobus Scheltus in 1701 of later verschenen, komen van de hierboven genoemde 11 instructiën, het plakkaat nopens de monstering medegerekend, er nog 9 voor, waarvan 4°. op 31 Mrt. 1600 en 21 Juni 1606 eene „ampliatie” ondergaan had. 5°. Werd 26 Mrt. 1605 opnieuw uitgegeven (feitelijk in zijn beginselen ook ongewijzigd, doch eenigszins uitgebreid), terwijl de ordonnantie voor den wagenmeester enz. (9°.) eerst 15 April 1672, bij den aanvang van een ander belangrijk oorlogsjaar voor de Republiek, vernieuwd was behoeven te worden.

Stellingen achter waterkeeringen,

DOOR

H. WYNAENDTS,

Kapitein der Infanterie.

In zijn, den 21 December 1917 gehouden lezing in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap 1), zegt de Kapitein van Munnekrede:

„Het is hier de plaats er op te wijzen, dat het tegenwoordig hoogst „gevaarlijk is de weerstandlijn te kiezen achter dijken of kaden, die „tot onmiddellijke waterkeering dienen. Wordt die dijk of kade stuk „geschoten, dan weten wij Nederlanders maar al te goed, welke rampen „daarvan het gevolg kunnen zijn.”

Gaarne zou ik gezien hebben, dat de spreker hier wat uitvoeriger was geweest; misschien was ik dan overtuigd geworden van het groote gevaar, waaraan wij in bovenbedoeld geval bloot staan. Thans ben ik dat niet, zooals ik in het kort uiteen zal zetten.

Wanneer een water gekeerd moet worden, heeft men twee waterkeeringen noodig, die, aangezien zij hetzelfde water moeten keeren, normaal even hoog zullen zijn 2).

Wanneer wij dus een weerstandlijn kiezen achter een waterkeering, gelegen aan de eigen zijde van een water, zal een andere waterkeering, aan 's vijands zijde van dat water gelegen, ons het uitzicht over het voorgelegen terrein grootendeels ontnemen, tenminste zal een zeer groote doode hoek ontstaan. Het zal daarom in den regel noodig zijn, de weerstandlijn te kiezen achter de waterkeering aan 's vijands zijde.

Laten wij nu maar aannemen, dat de aanvaller gelegenheid heeft gehad, artillerie (van voldoende capaciteit om de dijken te vernielen) aan te voeren, wat bij den slappen veenbodem van een groot deel van ons polderland minder gemakkelijk valt dan op den kleibodem van Zuid-West-België.

Dan zal de aanvaller nu hebben te overwegen, welke gevaren voortvloeien uit het in elkaar schieten van onze weerstandlijn, niet voor ons, doch voor hem. Schiet hij een coupure in den dijk, die het

1) Zie IIIe Aflevering, Orgaan Krijgswetensch. 1917—1918.

2) Een toestand als bij den gekanaliseerden, door sluzen afgesloten, IJser, waar de eene dijk 2 M. hooger was dan de andere, zal zeer zeker zelden worden aangetroffen, wanneer dit niet met het oog op de landsverdediging is voorbereid.

water naar zijne zijde keert, dan zal de boezem afvloeien op het terrein, dat hij zelf moet doorschrijden.

Van den aard van dat terrein nabij de coupure hangen de gevolgen af. Bevindt zich daar een diepe droogmakerij, een kom dus waarin veel water kan worden geborgen, dan bestaat de mogelijkheid, dat de boezem gedeeltelijk afvloeit op die kom en de gevolgen dus streng gelocaliseerd blijven. De vijand heeft dan een landtoegang veranderd in een wateraccès.

Bestaat het terrein echter uit veenpolders van weinig afwisselende hoogte, onderling door lage kaden, wellicht slechts door keeringen in de poldersloten, van elkaar gescheiden, dan zal het afgetapte water zich over een groote oppervlakte kunnen verspreiden, waardoor vóór onze weerstandslinje een belangrijk inundatiegebied kan ontstaan. Thans zal de vijand zich aanzienlijk benadeeld hebben; het terrein, dat hij moet doorschrijden, heeft hij zelf onbegaanbaar gemaakt, zijn kansen om den aanval door te kunnen zetten, zijn ter plaatse belangrijk verminderd.

Het eenige nadeel dat voor ons hieruit voortvloeit, is, dat de boezem wellicht niet meer bruikbaar zal zijn als scheepvaartweg, tenzij voor vaartuigen met geringen diepgang. Hebben wij den boezem als zoodanig bepaald noodig, dan zal men hem op eenig punt moeten afdammen, waarna er door de gewone inlaatmiddelen buitenwater op gebracht kan worden.

De aanvaller zal dus deze gevolgen van zijn vuur onder de oogen moeten zien. Ook al heeft hij het voornemen de waterkeering aan zijn eigen zijde te sparen en die aan onze zijde te vernielen, zal hij er rekening mee moeten houden, dat, bij de betrekkelijke geringe breedte van zeer vele onzer boezemwateren, en de min of meer gedekte ligging van zijn doel, de kans groot is, dat hij zich zelf benadeelt.

Gelukt het hem echter, de waterkeering aan onze zijde te vernielen, dan ontstaat inderdaad voor ons nadeel, zonder dat echter nog, zooals de heer v. M. doet, van „rampen” behoefte te worden gesproken 1). Dan geschiedt aan onze zijde hetzelfde, wat straks werd geschetst aan 's vijands zijde. Het gevolg daarvan is, dat een deel van het terrein tusschen de accessen onbegaanbaar wordt, dat dus aanvoeren van troepen en verdere benoedigheden worden bemoeilijkt, en, tenzij men niet over een terugtocht denkt, deze laatste plaatselijk zeer bezwaarlijk wordt.

De gevolgen van deze doorbraak kunnen wij niet beletten, de nadeelen er van wel verminderen.

Ik wijs dan in de eerste plaats op de door den heer v. M. zelf aangetoonde elasticiteit van de stellingen, waardoor een plaatselijk terugbuigen mogelijk wordt. Wil men echter de oorspronkelijke stelling handhaven, en staat zooveel water op het land, dat de overstroming bevaarbaar is geworden, dan kan het verkeer te water plaats hebben over

1) Ik vraag mij af, of de heer v. M. hier soms denkt aan de overstroming in Noord-Holland en de door een voortdurenden storm opgezweepte vloedstanden, met daarop gevolgde inbraak, van de Zuiderzee op één lijn stelt met het aftappen van een boezem.

het ondergelopen land. De middelen daartoe verschaft ons het Voer- en Vaarwezen. Staat daartoe niet genoeg water op het land, dan moet dit er op gebracht worden. Dit kan door langs de gewone inlaatmidde-len water op den boezem te laten, dat door de coupure weer zal afstroo-men en zoo het peil op het geïnundeerde gebied zal verhoogen.

Ik twijfel niet, of er zal veel materieele schade geleden worden, wellicht zal er meer land onder water loopen dan we wenschen, maar deze nadeelen zijn gering als wij in staat blijven den vijand te weerstaan.

Toen Willem I de dijken van Delflandsboezem liet doorsteken om Leiden te ontzetten, kon hij ook niet nagaan waartoe dit zou leiden, want hij beheerschte den waterspiegel niet meer. Toch aarzelde hij niet ter wille van het doel desnoods heel Holland onder water te zetten. En ook in 1672 moesten de inundatiën voor een groot deel worden gesteld door coupures in de dijken te maken. Wel kreeg de onder-waterzetting ten slotte een veel grootere oppervlakte dan men gewenscht had, doch het doel werd bereikt.

Het gevaarlijkste in het betoog van den heer M. is, dat hij eerst mededeelt, dat het aantal goede stellingen in het polderland zooveel geringer is geworden, en thans waarschuwt tegen het stellingnemen achter waterkeeringen. Wat blijft er dan nog over? Moet men, bij de beperkte keuze, een goede stelling achter een waterkeering laten varen om elders een tactisch minder gunstige stelling te kiezen? Natuurlijk niet. Wanneer onze keuze valt op een stelling, waarin de weerstandslijn geheel of ten deele gevormd wordt door een waterkeering, dan hebben wij deze keuze gedaan, omdat zij tactisch de meest juiste was. Wij mogen dan die stelling niet prijs geven voor een minder goede, maar zullen moeten nagaan, welke gevolgen uit een eventueele doorbraak kunnen voortvloeien en zullen de noodige maatregelen moeten voorbereiden om de daaruit voortvloeiende nadeelen te ondervangen.

In iederen strijd in den polder zal het water een groote rol spelen, het is onze bondgenoot of onze vijand. Maar dit geldt ook voor onzen tegenstander, op wien wij toch altijd vóór hebben onze grondige kennis van den hydrografischen toestand van ons land. Dat maakt, dat wij beter voorbereid zullen zijn voor den strijd tegen het water dan hij. Men mag de bezwaren van dien strijd zeker niet licht tellen, doch men mag en moet er wel op wijzen, dat onze tegenstander niet lichtvaardig in zal grijpen in onzen waterstaatkundigen toestand, omdat hij de ge-volgen daarvan veel moeilijker kan overzien dan wij, en, gesteld al dat zulks zoo eenvoudig is, maar niet op goed geluk tot het vernielen van waterkeeringen zal overgaan. In alle, op ons grondgebied gevoerde oorlogen hebben wij het water tot onzen bondgenoot weten te maken. Zouden wij minder waard zijn dan onze voorvaderen?

Ten slotte merk ik op, dat, ook al neemt men niet achter een waterkeering stelling, de vijand toch in het polderland meermalen gelegenheid zal hebben ons meer water toe te voeren dan ons lief is, zoodra hij over inlaatpunten van buitenwater beschikt.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 23 April 1918.)

NEDERLAND. De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft eene verklaring afgelegd naar aanleiding van de proclamatie van president Wilson over de schepen-roof. De Amerikaansche regeering heeft aan het Persbureau Vas Dias medegedeeld, dat zij naar eene schikking zoekt, om de voedselvoorziening van Nederland te verzekeren, zooals dit geschiedt voor de Belgian Relief. De Nederlandsche gezant te Washington heeft een formeel protest van onze regeering tegen de inbeslagneming ingediend, de regeering heeft dit protest, benevens een antwoord aan den Engelsehen gezant, gepubliceerd. In verschillende havens der geallieerden, tot Singapore toe, zijn onze schepen in beslag genomen. De bemanning weigert voor het meerendeel in Amerikaanschen dienst te treden, zelfs tegen hooge gage. Voor de schepen zal eene huur betaald worden van 35 shilling per maand en per ton, ze varen onder de vlag der geallieerden, die alle risico op zich nemen.

De Amerikaansche War Trade Board heeft vergunning verleend tot onmiddellijke verscheping van twee scheepsloadingen graan naar Nederland, terwijl aan een derde stoomschip vergunning zal worden verleend naar Argentië te varen, teneinde aldaar een lading graan voor Nederland in te nemen. Minister L o u d o n heeft medegedeeld, dat onze regeering voornemens was hiervan gebruik te maken, en met Duitschland over de veilige vaart der schepen onderhandelde. Bij gelegenheid van de vermindering van het broodrantsoen op 200 gram zijn in verschillende plaatsen van ons land relletjes geweest.

Er wordt met Duitschland onderhandeld over eene voortzetting van de economische overeenkomst die op 1 April is afgeloopen. Voorloopig gaan deze onderhandelingen traag. De Deutsche pers uit zich minder welwillend tegen ons. De torpedoboot G 11 is binnen de territoriale wateren op een mijn geloopt en gezonken.

Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingekomen tot invoering van den burgerlijken dienstplicht.

Een Engelsch Witboek is verschenen over den uitvoer van cement naar Nederland en een Nederlandsch Witboek, dat het vervolg van de briefwisseling met de Deutsche en Engelsche regeeringen over de Zanden Grintkwestie openbaar maakt.

BELGIË. De Deutsche Gouverneur-Generaal heeft bepalingen gemaakt voor de sociale verzorging der bevolking in het bezette gebied, o. a. omtrent verplichte ziekte- en ouderdomsverzekering.

In de pers is een oproep verschenen om de Walen uit te noodigen zitting te nemen in het comité tot verdediging van Walenland, dat na den oorlog onafhankelijk naast Vlaanderen in den Belgischen Staat zal moeten voortleven. Dus ook van deze zijde een streven tot vorming van een staat op dualistischen grondslag.

Generaal L e m a n maakt thans deel uit van het ministerie voor den nationalen wederopbouw na den oorlog.

Te Bern is eene overeenkomst met Duitschland gesloten voor de uitwisseling van bepaalde categorieën van burgerlijke krijgsgevangenen.

Ook de Belgische regeering heeft het eenhoofdig opperbevel van Generaal F o c h aanvaard; generaal de C e u n i c k zal het ministerie van oorlog verlaten, en de Belgische divisies aanvoeren onder het opperbevel van generaal F o c h.

Dit bericht werd echter later weer tegengesproken, omdat België principieel niet als oorlogvoerende partij wil worden beschouwd.

Het Vlaamsch Verbond te Antwerpen heeft een beroep gedaan op den Raad van Vlaanderen, om de „desannexatie” van Fransch-Vlaanderen bij de a. s. vredesonderhandelingen te bewerkstelligen.

LUXEMBURG. Het ministerie K a u f m a n n heeft zijn ontslag ingediend, tengevolge van geschillen met de kamermeerderheid en den Raad van State over de grondwetsherziening. De regeering wil algemeen kiesrecht invoeren, maar een kleine meerderheid in de kamer eischt ook herziening van de grondwetsbepalingen over de soevereiniteit; de Raad van State is tegen beide veranderingen.

De stad Luxemburg is eenige malen door vliegers der Entente gebombardeerd, tot groot misnoegen van de bevolking.

DUITSCHLAND. Het lang verwachte Deutsche offensief is den 21sten Maart losgebroken. Tot nog toe hebben de Duitschers, hoewel ze groote voordeelen behaalden en een zeer groote buit bemachtigden, nog geen strategische doorbraak kunnen bewerkstelligen.

In Duitschland zelf hebben de militaire successen een deel der bevolking gesterkt in de hoop op een Duitschen vrede, met annexaties en schadestelling, en het bekende besluit van de Rijksdag-meerderheid van Juli 1917 op een achtergrond gesteld. De vrijzinnige volkspartij durft openhartig bekennen, dat het besluit destijds genomen was om het volk te doen gelooven, dat Duitschland een verdedigingsoorlog voerde, doch dat dit nu niet langer noodig is. De Rijksdag-afgevaardigde M ü l l e r - M e i n i n g e n heeft eene dergelijke redeneering in eene brochure verdedigd en in het Pruisische Heerenhuis viert de annexatie-gedachte hoogtij. De minister van Landbouw heeft in het Heerenhuis verklaringen over de Poolsche kwestie afgelegd, die volgens eenige bladen eene nieuwe verdeeling van Polen beteekenen.

De „Vaterlandspartei” heeft met algemeene stemmen eene motie aangenomen tot nauwere aaneensluiting van de Oostzeeprovincies aan

Duitschland, en verbetering der maritieme en geografische positie van Duitschland tegenover Engeland.

Ook de sociaal-democraten beginnen vrede door overleg te laten varen, zij prijzen den duikbooten-oorlog en den vrede met Roemenië.

De stem van het Rijksdaglid **Wolfgang Heine**, die de instandhouding van de Rijksdagmeerderheid en het vasthouden aan de motie van Juli 1917 bepleit, kan op deze verandering der gevoelens weinig invloed hebben.

De machtstoename van de militaire partij maakt de positie van **Von Kuhlmann** minder zeker. Men ziet in hem nog den man van den vrede door overleg, en schijnt hem te willen vervangen door **Helfferrich**. Geruchten van een verschil tusschen **Von Hertling** en **Erzberger** sluiten zich hierbij aan. Voor het spoedig tot stand komen van den vrede, en voor de positie der kleine landen om Duitschland, zijn dit minder hoopvolle teekenen.

Over het Pruisisch kiesrecht worden in de commissie van het Huis van Afgevaardigden de onderhandelingen voortgezet. De commissie heeft zich in eerste lezing verklaard voor kiesdwang. De tegenstand tegen het algemeene en gelijke kiesrecht, waaraan de regeering vasthoudt, schijnt nog niet af te nemen, zoodat de mogelijkheid van ontbinding van het Huis van Afgevaardigden door de regeering bestaan blijft.

De Pruisische minister van levensmiddelenvoorziening verklaarde in de huishoudelijke commissie van het Huis van Afgevaardigden, dat door de geringe voorraden, de levensmiddelenvoorziening nog onbevredigend was. Van de Oekrajina zal volgens hem afhangen of het broodrantsoen onverminderd kan blijven. Er bestond echter goede hoop, dat men zonder al te grooten nood tot den volgenden oogst zou uitkomen.

De oud-Kanselier **Michaëlis** heeft bij de aanvaarding van zijn ambt als opperpresident te Stettin eene rede gehouden over den noodtoestand in den tijd na den oorlog en op sober leven aangedrongen.

Lichnowsky wordt vervolgd naar aanleiding van de openbaarmaking van zijne memoires (zie vorig maand-overzicht). Er zijn reeds een aantal getuigen verhoord.

Von Capelle heeft in de hoofdcommissie van den Rijksdag zijne bevrediging geuit over het verloop van den duikbootoorlog. De tot zinken gebrachte tonnage blijft, volgens hem, drie maal zoo groot als de nieuw bijgebouwde.

De Minister van Financiën **Von Seydewitz** heeft, in eene rede te Dresden, de financieele zijde van den oorlog schitterend genoemd. Met zijn 73 milliard oorlogsleening heeft Duitschland 70% van zijne oorlogscredieten gedekt, terwijl in Engeland slechts 33% gedekt is. Toch zullen in het loopende jaar de oorlogsbelastingen 2875 millioen moeten opbrengen, tegen 1250 in het vorige jaar.

De 8e oorlogsleening schijnt een recordcijfer te zullen geven. **Prins Hendrik XXXVIII van Reuss** is op het Westelijk front gesneuveld.

Ritmeester Von Richthofen is na zijne 80e overwinning in de lucht aan het Sommefront neergeschoten.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. Graaf Czernin heeft den 2den April tot eene afvaardiging van den Weenschen gemeenteraad eene rede gehouden, die hemzelf noodlottig geworden is. Hij verklaarde daar n.l., dat Oostenrijk het offensief op het Westfront had willen vermijden, en dat Clemenceau hem te voren gevraagd had, op welke grondslagen hij tot onderhandelen over vrede bereid was, maar dat Clemenceau zich teruggetrokken had, toen bleek, dat tegenover Frankrijk geen ander beletsel bestond dan de eisch omtrent Elzas-Lotharingen.

Clemenceau heeft hierop geantwoord dat Czernin loog. Bij de verdere wederzijdsche onthullingen hierover bleek, dat de waarheid wel in het midden zal liggen; er heeft te Freiburg in Zwitserland eene bespreking plaats gehad tusschen den Oostenrijkschen legatieraad Revertata en den Franschen Graaf Armand, maar van welke zijde het initiatief daartoe uitging is nog niet goed uit te maken.

Clemenceau kwam daarop met een nieuwe onthulling. Hij zeide, dat Frankrijk nog om Elzas-Lotharingen streed, en Keizer Karel in Maart 1917 in een brief gesproken had van de rechtmatige aanspraken van Frankrijk op deze provincies. Inderdaad bleek, ondanks eene officieele ontkenning van de Oostenrijksche regeering, en ondanks een telegram van Keizer Karel aan Keizer Wilhelm, dat er een brief heeft bestaan, in Maart 1917 door den Oostenrijkschen Keizer aan zijn zwager Sixtus van Bourbon geschreven, waarin volgens de officieele Fransche mededeeling deze woorden voorkomen. Van Oostenrijksche zijde wordt nu wel het bestaan van den brief erkend, maar beweerd, dat de bedoelde zinsnede vervalscht is.

Het zal voorloopig wel niet mogelijk zijn de waarheid in deze tegenstrijdigheden te vinden, maar Czernin heeft toch den schijn tegen zijn land gewekt, door plotseling af te treden als Minister van Buitenslandsche Zaken. Er waren hiervoor trouwens nog meer redenen, en wel in de eerste plaats de houding van de Tsjechen, die zich gegriefd voelden, dat Czernin in dezelfde redevoering hen als verraders van het vaderland had gebrandmerkt, en hun optreden als een der oorzaken van het voortduren van den oorlog had veroordeeld. Tsjechische vereenigingen hebben tegen de uitspraak geprotesteerd, de kamerclub heeft de onmiddellijke bijeenkomst van de commissiën geëischt en delegaties zijn bij minister Seidler er over komen klagen. In het Huis van Afgevaardigden te Praag heeft eene groote betooging tegen Czernin's rede plaats gehad.

Een derde oorzaak van het afnemen van Czernin's positie is de weinige sympathie, die hij als vrede-minister genoot van de in Duitschland thans overheerschende annexionistische richting, terwijl aan de andere zijde, de Oostenrijksche sociaal-democraten hem den vrede met Roemenië en Rusland als annexatie-vrede verweten.

In elk geval is Czernin's aftreden een verlies voor Oostenrijk en waarschijnlijk ook voor de zaak van den vrede. Volgens de Frankfurter Zeitung is men te Weenen zeer somber over de gebeurtenis, en spreekt van eene politieke catastrofe, waarvan de gevolgen niet zijn te overzien. De keizer heeft bij zijn ontslag hem in warme woorden voor zijne diensten bedankt.

Als opvolger van Czernin is zijn ambtsvoorganger Burian benoemd, thans minister van Financiën, die van Januari 1915 tot December 1916 dit ambt reeds bekleedde. Burian is partijgenoot van Tisza, een man van de „bondstrouw” met Duitschland en daarom zijn de Tsjechen en Zuid-Slaven direct tegen hem in oppositie gegaan. Dat hij voorloopig belast blijft met de portefeuille van Financiën, doet vermoeden, dat zijne benoeming slechts tijdelijk is, gelijk de Voss. Zeitung meldt.

Ook in Hongarije is weer eene kabinetscrisis, daar voor het kiesrechtvraagstuk geene overeenstemming te bereiken was. Het geheele kabinet W e k e r l e is afgetreden. Men tracht een concentratie-kabinet te vormen.

Te Laibach is eene vergadering van de Sloveensche volkspartij gehouden, die daar een Sloveenschen nationalen raad gesticht heeft. Ook op de grens van Stiermarken is eene Jong-Slavische bijeenkomst geweest, waar propaganda voor een Zuid-Slavischen staat gemaakt werd. In Bohemen hoopt men op eene bevredigende oplossing van het Duitsch-Boheemsche vraagstuk.

Men verwacht in Oostenrijk veel van den buit uit Oekrajina. Elf geïnterneerde Oostenrijksche schepen zijn reeds met graan uit Odessa vertrokken. Oekrajina zal zaaizaden leveren voor de districten van Galicië en Boekowina, die het meest van den oorlog leden.

De oorlogsschuld van Oostenrijk bedroeg einde Juni 1917 Kr. 42.29 milliard, met een jaarlijksche rentelast van Kr. 1767 millioen. De oorlogsschuld van Hongarije bedroeg einde 1917 Kr. 24 milliard. De totale staatsschuld van Oostenrijk bedroeg Kr 551 milliard, met een rentelast van Kr. 2215 millioen.

ITALIË. Als gevolg van het aftreden van den Minister van Oorlog is ook den onderstaatssecretaris generaal Montanari ontslag verleend. Hij is opgevolgd door generaal Meomartini.

Amerika's toetreden tot den oorlog is te Rome feestelijk herdacht met redevoeringen van den Minister van Onderwijs en den Amerikaanschen Gezant.

Te Rome is eene conferentie geweest van de z. g. onderdrukte volken van Oostenrijk-Hongarije. Men acht eene schikking mogelijk tusschen de belangen van Italië en de Zuid-Slaven.

Orlando heeft in de Kamer gezegd, dat binnenkort Italiaansche troepen aan het front in Frankrijk zouden meestrijden. Op het Italiaansche front strijden Amerikaansche afdeelingen.

Crespi deelde in de Kamer mede, dat Italië troepen naar Frankrijk gezonden had, in dank voor Frankrijks hulp bij de voorziening van Italië's graangebrek.

Een hoogverraadsproces is begonnen tegen de leiders van de opstootjes in Milaan in het vorige jaar.

FRANKRIJK. Sinds 21 Maart woedt in Frankrijk het groote Duitsche offensief, dat tot nog toe voor de Geallieerden in niet zeer gunstigen zin verloopt. Toch bracht dit offensief een moreel succes voor de Fransche legerleiding; eindelijk n. l. heeft de Engelsche regeering noodgedwongen er toe kunnen besluiten hare troepen onder Fransch commando te stellen en is generaal Foch benoemd tot opperbevelhebber der geallieerde troepen in Frankrijk, eerst slechts gedurende dit offensief, maar daarna sinds 15 April zonder deze restrictie.

Eene pijnlijke verrassing bij dit offensief was voor de bevolking van Parijs het nieuwe Duitsche geschut, waarmee de Duitschers de stad, op een afstand van 120 K.M., onder vuur namen.

Voor den diplomatieken strijd, die tegelijkertijd tusschen Clemenceau en Czernin heerschte en die met het aftreden van den laatstgenoemde eindigde, wordt naar Oostenrijk-Hongarije verwezen.

Het Kamerlid Cochon wil in de Humanité, dat Clemenceau in staat van beschuldiging zal gesteld worden, omdat hij voortgaat alle vredespogingen tegen te gaan.

Het appél van Bolo is door het Hof van Cassatie verworpen en President Poincaré heeft zijn gratie-verzoek verworpen. Bolo heeft tijdelijk uitstel van zijn vonnis weten te verkrijgen door te zeggen, dat hij belangrijke verklaringen wenschte af te leggen voor de rechtbank. Deze onthullingen worden voorloopig geheim gehouden. Bolo is echter terechtgesteld.

De begroting is met algemeene stemmen in de Kamer aangenomen. Dit was voor het eerst gedurende den oorlog; tot nog toe waren slechts voorloopige credieten voor drie maanden aangevraagd. Zonder de circa 30 milliard jaarlijksche oorlogsuitgaven, loopt deze begroting over fr. 8.378.000.000.

De Kamer heeft na vele patriottische betoogingen met 490 tegen 7 stemmen besloten de lichte 1919 op te roepen.

Er is eene coalitie van links-republikeinsche partijen tot stand gekomen, onder bestuur van de partij-leiders in het parlement. De socialistische partij is vertegenwoordigd door afgevaardigden van de meerderheid en minderheid en door leiders van de vakverenigingen. Van de radicalen is de linkergroep vertegenwoordigd. De coalitie heeft zich in een oproep voor den vrede door vergelijk verklaard.

De intergeallieerde oorlogsraad is thans samengesteld als volgt: Belin (Frankrijk), Sackville-West (Engeland), Dirobilani (Italië) en Bliss (Amerika).

ENGELAND. Het ongunstig verloop van den slag in Frankrijk heeft de Engelsche regeering genoopt toe te geven op het punt van de leiding der krijgsverrichtingen; de Fransche generaal Foch is thans opperbevelhebber geworden ook over de Engelsche troepen.

De groote verliezen aan gevangenen maakte in Engeland het vraagstuk van de legeruitbreiding weer urgent. De regeering heeft daarom een wetsvoorstel ingediend, waarbij de leeftijdsgrens verhoogd werd tot 50 jaar en de dienstplicht ook tot Ierland werd uitgebreid.

Lloyd George heeft tot verdediging van deze wet eene rede gehouden, waarin hij met opzet den toestand in zwarte kleuren afschilderde. Hij beloofde den Ieren, dat hun land zelfbestuur zou krijgen, maar kon hiermee den tegenstand der Ieren niet doen bedaren. Alle partijen in het land hebben zich eensgezind tegen dienstplicht verzet, en ook een deel der Engelsche pers heeft ernstige bedenkingen. Ook tegen de leeftijdsgrens van 50 jaar had men bezwaren, maar ofschoon Bonar Law beloofde de grens van 48 jaar in overweging te nemen, heeft de regeering ten slotte toch aan dezen leeftijd vastgehouden. In eerste lezing is het wetsvoorstel aangenomen met 299 tegen 80 stemmen, in tweede lezing met 323 tegen 100 stemmen. De dienstplicht voor Ierland werd ten slotte aangenomen met 231 tegen 116 stemmen. Als men bij deze cijfers bedenkt, dat het Lagerhuis 670 leden telt, blijkt, dat bijna de helft der leden zich van stemming onthield, waarschijnlijk omdat men onder deze omstandigheden de regeering niet wilde laten vallen. Een bemiddelend voorstel van de Ieren om den dienstplicht eerst van kracht te doen zijn, wanneer het in een Iersch parlement werd goedgekeurd, werd verworpen met eene zelfde meerderheid. De regeering beloofde echter zoo spoedig mogelijk invoering van Home Rule volgens de voorstellen der Iersche conventie. Toch kan men van grooten weerstand in Ierland zeker zijn, daar zelfs de gestedelijkheid het volk tot verzet tegen den dienstplicht aanspoort.

Ook in derde lezing is de wet op de legersterkte in het Lagerhuis en daarna ook in het Hoogerhuis aangenomen. De wet is dus tot stand gekomen, zij het ook met weinig enthousiasme.

Ierland zal dus „Home Rule” krijgen, volgens het rapport, dat door de Iersche conventie daarover is uitgebracht. Het rapport constateert, dat de conventie den grondslag voor een Iersch vergelijk gelegd heeft, wat inderdaad een succes mag heeten. De groote moeilijkheden waren Ulster en de belastingkwestie. Voor het laatste wordt voorgesteld de belastingen voorloopig te laten heffen door de Rijksregeering, terwijl de geheele opbrengst in de Iersche schatkist zal worden gestort. Een Iersch parlement met twee kamers zal uitvoerende macht krijgen en ook vertegenwoordigers naar het Rijksparlament zenden. De Ulsterunionisten hebben zich niet met de meerderheid vereenigd.

Uit Amerika komen stemmen om aan te dringen op spoedige regeling van de Iersche kwestie, daar deze de goede betrekkingen tusschen Engeland en Amerika bedreigt.

Bij de verkiezing in Waterford is als opvolger van Redmond diens zoon gekozen, met groote meerderheid op de Sinn Feiner tegen-candidaat.

De metaalbewerkeren hebben, in verband met de gebeurtenissen aan het front, besloten de proteststaking tegen de vorige wet op de legersterkte niet te doen doorgaan. Bij de behandeling van de nieuwe legeruitbreiding heeft de arbeiderspartij zich verklaard tegen den Ierschen dienstplicht en zelfs overwogen de arbeidersministers te verzoeken uit de regeering te treden. Deze zijn echter met Lloyd George tot overeenstemming gekomen, zoodat eene crisis is voorkomen. Waarschijnlijk heeft de belofte van „Home Rule” de arbeidsministers verzoend.

In het kabinet zijn eenige wijzigingen gekomen. Lord Milner is benoemd tot Minister van Oorlog, in plaats van Lord Derby, die tot buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister met eene bijzondere zending bij de regeering van de Fransche Republiek is benoemd. Austen Chamberlain werd lid van het oorlogskabinet. Men brengt Lord Derby's aftreden in verband met de pas aangenomen legerwet.

Bonar Law heeft in het Lagerhuis de „grootste begroting van de wereldgeschiedenis” ingediend. De uitgaven in het komende jaar worden geschat op £ 2972 millioen, de inkomsten op £ 842 millioen, zoodat £ 2130 millioen zal moeten worden geleend. Engeland schoot £ 505 millioen aan de geallieerden, en leende £ 500 van Amerika. De dagelijksche uitgaven beliepen £ 6.980.000.

Te Londen is eene intergeallieerde conferentie gehouden ter verkrijging van eenheid bij de luchtactie.

Volgens opgave van de Admiraliteit is er in Maart 161.674 ton koopvaardij-schepen aangebouwd en in het jaar eindigend 31 Maart 1.237.575 ton.

Amerikaansche arbeidersdelegaties zijn in Engeland ontvangen en door verschillende personen toegesproken. Henderson zeide bij die gelegenheid, dat de Britsche arbeiders doorvochten voor België en Servië en krachtig waren voor een volkerenbond.

In Canada duurt het verzet tegen den dienstplicht voort, vooral onder de Fransche partij in Quebec, waar onlusten geheerscht hebben. Alle ongehuwden van 20 tot 23 jaar zullen worden opgeroepen voor den dienst. De bepalingen voor vrijstelling zijn herzien en men wil ook de vreemdelingen onder dienstplicht brengen.

Minister Borden deelde mede, dat de oorlogskosten van Canada tot nog toe 836 millioen dollar hadden bedragen, de raming der kosten voor het loopende jaar bedraagt 516 millioen.

In het Zuid-Afrikaansche Huis van Afgevaardigden is geprotesteerd tegen de inbeslagneming der Nederlandsche schepen. Hertzog en de nationalisten hebben gestemd tegen eene motie, die het succes der geallieerden hoopte, omdat daarmee Nederland's rechten werden vertrappt.

Eene afvaardiging van voorstanders van Home Rule voor Indië, die naar Engeland vertrekken wilde, heeft van de Indische regeering geen passen kunnen krijgen.

Er is een rapport verschenen van Generaal Henry over de verrichtingen van het Engelsche leger op het front in Italië.

RUSLAND. Nu Rusland vrede heeft met de Centralen, schijnen ook de binnenlandsche toestanden rustiger te worden. Het uitvoerend comité der Sovjets heeft eenige maatregelen van inwendige organisatie genomen; de rechtspraak werd in democratischen zin gewijzigd, het asylrecht voor Rusland afgekondigd en eene grondwet ontworpen voor eene federatieve Russische republiek.

Van verzet tegen de Regeering hoort men weinig meer, slechts meldt de „Petit Journal” hongeropstootjes te Petersburg. In de groote steden is volgens de „Prawda” eene nieuwe anti-bolsjewistische organisatie in het leven geroepen, die de „Kariadok” (partij van de orde) heet. In hoeverre die partij invloed zal kunnen uitoefenen is niet te voorzien.

Met de financiën staat het nog vrij treurig. De begrooting schat de uitgaven in de eerste zes maanden van 1918 op 24½ milliard roebel, maar de volkscommissaris van Financiën was zeer pessimistisch over de mogelijkheid, het geld bij elkaar te krijgen.

Trotzky is bezig te trachten een Rood Leger te organiseeren, waarin alle burgers zullen moeten geoefend worden door oud-officieren als instructeurs, onder toezicht van de volkscommissarissen. Men hoopt zoo een leger van 500.000 man op de been te brengen. De regeering heeft, volgens de bepalingen van het vredescontract, bevel gegeven tot demobilisatie van alle legers, die tegen Duitschland gevochten hebben, behalve de afdeelingen, die thans dienst doen op het „binnenlandsche front”.

De Deutsche regeering heeft de Russische herinnerd aan het artikel van het vredesverdrag, waarbij de Russische regeering zich verplicht vrede te sluiten met Oekrajina.

Deze heeft geantwoord, dat zij reeds met de Rada van Kief over plaats en tijd onderhandelde.

Joffe is volgens latere berichten benoemd tot gezant te Berlijn en Kaménof in dezelfde betrekking te Weenen. Daar Graaf Mirbach met eene Deutsche missie in Moskou is aangekomen, zijn de Duitsch-Russische diplomatieke betrekkingen weer hersteld.

De Japanners zijn nu te Wladiwostock geland, spoedig gevolgd door een Engelsch detachement. De Siberische Sovjet heeft tegen de landing geprotesteerd. De Raad van volkscommissarissen heeft Japan tot doods-vijand van de republiek verklaard en de Siberische sovjets bevel gegeven aan den inval weerstand te bieden. Siberië is in staat van beleg verklaard. Ook heeft de Russische regeering aan de geallieerden op-heldering van hun gedrag gevraagd en gedreigd, dat hun antwoord van

grooten invloed zou zijn op de buitenlandsche politiek van de volksregeering. Hoever de bedoelingen van Japan gaan, is niet duidelijk. De Japansche consul te Wladiwostock heeft verklaard, dat Japan niet ingrijpen zou in het Russisch binnenlandsch bestuur.

De Duitsche regeering heeft naar aanleiding van het gebeurde er bij de Russische op aangedrongen, de Duitsche krijgsgevangenen ten spoedigste uit Siberië naar Europeesch Rusland te vervoeren.

De „Times” meldt, dat de Finsche Witte Garde oprukt naar de Witte Zee om den Moerman-spoorweg af te snijden. De Russische regeering zou de hulp van de daar aanwezige Engelsche en Fransche vertegenwoordigers ingeroepen hebben. Uit Noorwegen werd daarna gemeld, dat 6.000 man Engelsche en Fransche troepen te Kola, het einde der Moermann-lijn, zijn geland en de Entente ook het voornemen had Archangel te bezetten.

De Kaukasische landdag heeft K a u k a s i ë tot eene republiek verklaard en den vrede met Turkije op den grondslag van de grenzen van 1914 en de oprichting van een autonoom Armenië goedgekeurd. In de aan Turkije, bij den vrede van Brest-Litowsk afgestane districten wordt door de Armeniërs en Georgiërs heftig weerstand geboden tegen de Turken, die echter Batoem hebben veroverd.

Kazan heeft zich uitgeroepen tot onafhankelijke republiek, en den raad van volkscommissarissen daarvan kennis gegeven.

OOSTZEE-LANDEN. Afgevaardigden van den Litauschen landraad hebben den Rijkskanselier een besluit van dien landraad overgebracht, waarin de onafhankelijkheid van het land afgekondigd en erkenning door Duitschland wordt gevraagd. Eene constituerende vergadering, waarin de leden door alle bewoners op democratischen grondslag zullen worden gekozen, zal de betrekkingen van het land tot zijne bureu nader moeten bepalen. De kanselier heeft de bescherming van Duitschland beloofd, daarbij veronderstellend, dat Litauen zijn deel van de Duitsche oorlogslasten zal dragen.

De Litausche katholieke geestelijkheid onderhandelt met den hertog van Urach, wien men den kroon van Litauen wil aanbieden.

De Litauers in Zwitserland protesteeren tegen de mogelijkheid, dat Minsk bij Polen komt, en de Litauers in Amerika tegen de bescherming door Duitschland.

Ook de Esthlandsche Landdag heeft erkenning van de onafhankelijkheid van dit land aan Duitschland verzocht en de vereenigde landraden van Lijfland, Esthland, Riga en Oesel hebben te Riga besloten, den Duitschen keizer te verzoeken Lijfland en Esthland blijvend onder militaire bescherming te nemen en van de Oostzee-landen een aaneengesloten staat te vormen, die in persoonlijke unie met Duitschland zal komen te staan. In hoever dit ook de wensch der bevolking is, valt niet na te gaan. Eene delegatie dier raden is te Berlijn aangekomen.

POLEN. Er is een nieuw Poolsch kabinet samengesteld, dat door de bezettende mogendheden is aanvaard. Minister-president is *Steczowski*, die tevens de portefeuille van Financiën heeft. Het ministerie heeft eene verklaring afgelegd, waarin de nadruk wordt gelegd op de vorming van een Poolsch leger en op de organisatie van Poolsche bestuurslichamen. Het reeds bestaande Poolsche leger heeft zich onder leiding van den Gouverneur-Generaal *Von Beseler* moeten stellen.

Volgens Poolsche bladen heeft de Poolsche regentschapsraad ook het gebied van *Cholm* aangewezen om deel te nemen aan de verkiezingen voor den Poolschen staatsraad.

FINLAND. Met instemming van de Finsche regeering zijn wederom Duitsche troepen geland, ditmaal te *Hangö*. Een aantal Russische oorlogsschepen, volgens *Reuter* 200 stuks, zijn van *Helsingfors* naar *Kroonstadt* vertrokken, verder heeft de Raad van Volkscommissarissen te *Petersburg* verklaard, dat dit een uitsluitend binnenlandsche Finsche kwestie was.

Tegen deze Duitsche troepen zal de Roode Garde wel niet lang weerstand kunnen bieden, haar macht begint merkbaar te tanen. *Tammerfors* is door de troepen van Generaal *Mannerheim* veroverd, waarbij de Roode Garde een groot aantal gevangenen verloor, en daarna zijn ook *Helsingfors* en *Abö* door Duitsche en Finsche troepen vermeesterd.

Ook de sociaal-democratische arbeiders in Finland beginnen zich van de revolutionaire beweging der *Bolsjewiki* af te scheiden.

Het eerste Duitsche gezantschap in Finland is met groote eerbewijzen in het land ontvangen.

OEKRAJINA. Er is een nieuw ministerie gevormd onder *Holobowitsj* met *Kolioech* als minister van Buitenlandsche Zaken. De Minister-president heeft medegedeeld, dat eene landbouwhervorming ten gunste van de boeren zal worden ingevoerd, en eene republikeinsche garde zal worden georganiseerd. De regeering blijft radikaal-socialistisch.

De minister van oorlog heeft demobilisatie van de Zwarte Zee-vloot gelast, het stelsel van de verkiezing van superieuren afgeschaft en de soldatencomité's ontbonden.

Overal is het Russisch als officieele taal door het Oekrajiensch vervangen.

Tot aanvoerders van de Duitsche en Oostenrijksche troepen zijn respect. de generaals *von Eichhorn* en *Boehm-Ermolli* benoemd. *Charkof* is door de Duitsche troepen veroverd, de troepen van de *Rada* hebben *Poeltawa* bezet.

De onderhandelingen met de Centralen, die volgens *Reuter* dreigden te mislukken, door de hooge eischen van Duitschland, zijn nu tot een einde gebracht. Volgens *Wolff* zal *Oekrajina* 60 millioen poed (1 poed = 16,38 K.G.) graan, peulvruchten en oliezaden leveren; voor de verdere

verzending is te Kief een Duitsch-Oostenrijksch economisch handelsbureau opgericht. Daarentegen zullen banken der Centralen Oekrajina 50 à 60 millioen roebel leenen, verder zal Duitschland landbouwwerktuigen, ijzerwaren en chemicaliën invoeren.

Men onderhandelt ook over een tolverbond met de Middenstaten.

Met de Russische regeering zullen spoedig vredesonderhandelingen aanvangen.

Eene vergadering van Oekrajiensche notabelen in Lemberg heeft zich uitgesproken voor de vorming van eene monarchie.

Of de Krim bij Oekrajina zal blijven behooren is nog niet zeker. De Turken beginnen aanspraak te maken op het schiereiland, daar de Mohamedanen de meerderheid van de bevolking vormen. Turksche bladen willen, dat de regeering tusschenbeide komt wegens wreedheden door bolsjewiki op Mohamedanen in de Krim gepleegd, en zeggen, dat de Krim is voor Turkije, wat de Oostzee-provinciën voor Duitschland zijn. Er schijnt ook eene onafhankelijke regeering van de Krim te bestaan, die de Bolsjewiki wil bestrijden.

De Landraad van Bessarabië heeft den wensch uitgesproken het gewest met Roemenië te vereenigen. De Oekrajiensche regeering heeft echter verklaard, dat Bessarabië een ondeelbaar geheel vormt met de Oekrajiensche republiek. Onder pressie van Duitschland zal men wel tot eert soort overeenstemming komen.

Voorloopig behooren tot de Oekrajina de volgende negen gouvernementen: Wolhynië, Podolië, Cherson, Tauris (zonder de Krim), Kief, Poltawa, Czernigof, Jekaterinoslof en Charkof.

De Rada van Kief heeft besloten tot het bijeenroepen van de Oekrajiensche constituentie op 12 Mei, op den grondslag van de verkiezingen in December, met naverkiezing in de districten, waar nog geen stemming plaats had.

DENEMARKEN. Volgens de bladen is de overeenkomst met Duitschland en Oostenrijk weer voor 4 maanden verlengd. De Duitschers leveren kolen, ijzer en staal.

Deze maand zullen nieuwe verkiezingen voor den Rijksdag plaats hebben.

NOORWEGEN. Naar de „Vossische Zeitung” in Noorsche bladen vermeld vond, heeft Amerika het handels- en scheepvaartverdrag van 1827 opgezegd, waarin Amerika zich verplicht in geval van oorlog geen neutrale Noorsche schepen in beslag te nemen. De Amerikaansche regeering zou zich echter bereid verklaard hebben over een nieuw verdrag te onderhandelen.

Op het partij-congres der Noorsche sociaal-democraten is het bestuur der partij afgetreden, toen het bleek, dat de syndicalisten in alle quaesties de meerderheid hadden. Het congres besloot zich aan te sluiten bij de Zimmerwald-richting en was in beginsel voor eene militaire staking

als strijdmiddel. „Politiken” beweert echter, dat de uitgetreden leiders met steun der vakorganisaties, waar de uiterste richting in de minderheid is, den strijd tegen de syndicalisten zullen aanvaarden om te trachten de partijleiding weer in parlementaire richting te herstellen.

Volgens een Wolff-bureau zou een Engelsche hulpkruiser de Noorsche neutraliteit geschonden hebben, door op 20 Maart in de Noorsche territoriale wateren het Duitsche schip „Valeria” buit te maken.

ZWEDEN. De regeering heeft eene conferentie gehouden met de reeders over de scheepsruimtequaestie, waarover met Amerika wordt onderhandeld. Voorloopig heeft Amerika toestemming verleend 25000 ton fosphaat te zenden, waaraan in Zweden groote behoefte bestond, terwijl verder eene groote hoeveelheid koren verzekerd werd. Duitschland heeft verklaard Zweden niet te kunnen bijspringen, maar ook, dat het zich niet bij de beschikbaarstelling van Zweedsche scheepsruimte zou kunnen neerleggen.

De Zweedsche scheepsruimte is sinds het begin van dit jaar van 2512 schepen met 1.031.149 br. ton gedaald tot 2494 schepen met 1.009.775 br. ton. Een deel van dit verlies is echter weer aangevuld door nieuw gebouwde schepen.

De werkeloosheid neemt in Zweden toe, vooral onder arbeiders in machinefabrieken en in de mijnen.

Er is eene aardappelkaart ingevoerd, waarop per persoon en per week 2 kilo aardappelen wordt verstrekt.

Er zijn onderhandelingen gaande tusschen de betrokken regeeringen om koren uit Oekrajina uit te wisselen tegen Zweedsche landbouwmachines.

ZWITSERLAND. De oeconomische overeenkomst met Duitschland loopt op 1 Mei af; men onderhandelt thans over een nieuw contract. In het land schijnt ontstemming te heerschen over de hooge eischen van Duitschland, dat trouwens reeds den steenkooluitvoer heeft stopgezet.

Duitschland verlangt eene prijsverhooging van fr. 90 tot fr. 180 per ton steenkolen, en eischt de vorming van eene controle-organisatie, overeenkomend met de S. S. S. De zwaarste eisch is echter die van nieuwe beperking in den uitvoer van verschillende voortbrengselen en fabrikaten.

Het Amerikaansche scheepvaartdepartement heeft het afzenden van 5.000 ton Amerikaansche schepen met levensmiddelen naar Zwitserland aangekondigd. Toch denkt men er in Zwitserland aan het broodrantsoen weer te verminderen. De invoering van vleeschkaarten wordt voorbereid.

De sociaal-democratische organisaties hebben op eene conferentie te Olten besloten de noodige stappen te doen om tot eene algemeene werkstaking te geraken.

Men werkt te Bern aan een plan om Zwitsersche landbouwgezinnen

te zenden zoowel naar Oekrajina als naar Marokko, om daar braak liggend land voor Zwitserland te bewerken.

Te Genève is eene conferentie op komst tusschen afgevaardigden van de geallieerde en neutrale staten ter bespreking van de mogelijkheid van een volkerenbond na den oorlog. De Fransche regeering zou bereid zijn hiervoor passen te geven. Eene dergelijke conferentie zou dan in eene andere Zwitsersche stad plaats hebben tusschen afgevaardigden der Middenstaten en neutralen.

SPANJE. Het tot stand komen van het coalitiekabinet schijnt de rust in het land te hebben doen terugkeeren. De stakingen bij post en telegrafie zijn opgeheven en patriottische betoogingen hebben te Madrid plaats gehad.

Een Duitsche duikboot is zwaar beschadigd de haven van Ferrol binnengeloopen. Men neemt nu strenge maatregelen om het ontvluchten te beletten.

De Engelsche kolenmaatschappijen in Zuid-Amerika hebben opdracht gekregen geen kolen meer te verstrekken aan Spaansche stoomschepen, die dientengevolge niet naar Spanje kunnen terugkeeren.

PORTUGAL. Volgens het ontwerp van eene nieuwe kieswet zullen in Senaat en Kamer alle klassen en sociale belangen vertegenwoordigd zijn. De arbeiders zullen in den Senaat vertegenwoordigd worden door afgevaardigden der syndicaten. De President der Republiek zal door direct kiesrecht gekozen worden voor eene ambtsperiode van 4 jaar.

Deze maand zullen de algemeene verkiezingen voor President en Kamer plaats hebben.

ROEMENIË. 23 Maart is tusschen Roemenië en de Centralen een verdrag gesloten over de uitwisseling van krijgsgevangenen. 26 Maart zijn de belangrijkste politieke, territoriale en militaire bepalingen van het vredesverdrag gearafeerd, voor de regeling van oeconomische kwesties en andere bijzonderheden worden de vredesonderhandelingen nog voortgezet. Czernin heeft verklaard, dat Roemenië het gunstige oogenblik heeft verzuimd, door niet tegelijk met Rusland de vredesonderhandelingen te openen en dat daarom Oostenrijk-Hongarije gebruik gemaakt heeft grensverbeteringen te bedingen, o. a. tot bescherming en bevordering van de zeer belangrijke handelsscheepvaart op de beneden-Donau en de beveiliging van de IJzeren Poort. Ook het bezit van het kolenbekken is beter verzekerd o. a. door het bezit van Lainin bij den Szurduk-pas; Magysz en Fogaraz krijgen eene bredere beveiligingsgrens, terwijl het bezit van alle passen van beteekenis door de nieuwe grens beter wordt beveiligd.

Door den vrede wordt tevens de Roemeensche Jodenkwestie opgelost, daar de Joden voortaan gelijkgerechtigde staatsburgers in Roemenië zullen zijn.

Volgens een bericht in de „N. Fr. Pr.” zal in Roemenië een petroleummonopolie worden ingevoerd. Het nieuwe monopoliebedrijf zal worden opgericht met een kapitaal van fr. 200 à 300 millioen, waarvan Duitschland de meerderheid der aandeelen zal ontvangen, terwijl ook Oostenrijk-Hongarije en Roemenie hieraan zullen deelnemen. De petroleum-ondernemingen zullen echter zelfstandig blijven werken in dien zin, dat zij zullen produceeren ten behoeve van het monopoliebedrijf, aan hetwelk zij haar productie tegen een vast te stellen prijs zullen afleveren.

Het verdrag is gesloten voor den tijd van 99 jaar, als waarborg is aan Duitschland een recht van bezetting verzekerd.

De Bulgaarsche en Roemeensche Dobroedsja, die aan Bulgarije zullen worden toegevoegd, worden voorloopig door Roemenië aan de 4 Centrale rijken afgestaan, waarna Duitschland, Oostenrijk-Hongarije en Turkije hun deel op voorwaarde van eenige tegenprestaties aan Bulgarije zullen afstaan.

Constanza zal een vrijhaven worden. De regeling in deze vrijhaven met betrekking tot den spoorweg en de petroleum-opslagplaatsen is nog niet gereed, en zal onafhankelijk van het verdrag verder in behandeling worden genomen. Oostenrijk-Hongarije verlangt zekere waarborgen voor het economisch verkeer op den Donau en in het bijzonder aan de IJzeren Poort. Territoriale compensaties doet alleen Turkije gelden door van Bulgarije te verlangen, dat het het Tharcisch gebied, dat het in het begin van den oorlog afstond, aan Turkije terug zal geven. Ook deze onderhandelingen zijn nog niet geëindigd. Het verdrag bevat geen bepalingen over het tijdstip, waarop de militaire bezetting zal eindigen.

De Landraad van Bessarabië heeft tot vereeniging van Bessarabië met Roemenië besloten. Dit besluit is door den minister-president Marghiloman telegrafisch aan den minister van buitenlandsche zaken Arion medegedeeld onder toevoeging, dat hij in naam van het Roemeensche volk en van den koning daarvan kennis had genomen en de vereeniging had geproclameerd.

De vereeniging van Bessarabië met Roemenië heeft in de Oekrajina verontwaardiging gewekt; onmiddellijk werd eene buitengewone zitting gehouden van de Centrale Rada ter bespreking van de Bessarabische quaestie, alle partijleiders protesteerden heftig tegen de inlijving, deze zou in strijd zijn met de wenschen van het grootste deel der Bessarabische bevolking.

Bessarabië, ongeveer 40.000 KM.² groot, met eene bevolking van 2.4 millioen zielen, was vóór 1812, toen het met Rusland werd vereenigd, nauw met Moldavië verbonden, hoewel het afwisselend onder Oekrajiensch, Tartaarsch en Turksch juk stond. Vooral de boerenbevolking is daardoor trots de vreemde overheersching in hoofdzaak Roemeensch gebleven.

De binnenlandsche toestand in Roemenië schijnt verward te blijven

door de scherpe tegenstellingen tusschen de partijen en de ondermijnde positie van den koning, de terugkeerende gedemobiliseerden maken sterke propaganda tegen het tegenwoordige bewind.

GRIEKENLAND. In Athene, Patras, Pyrgos en Korinthe hadden opstanden plaats. Grieksche troepen weigerden op de menigte te schieten.

Op aanklacht van het Openbaar Ministerie heeft de krijgsraad eene strafrechtelijke vervolging tegen Koning Constantijn ingesteld.

TURKIJE. De Turken hebben Hit, een kruispunt van karavaanwegen, dat van belang is voor de verbinding van Mesopotamië en Syrië, heroverd.

Ook in Palestina worden de Engelschen teruggedrongen, zij handhaven zich thans op de hoogten ten Oosten van de Jordaan.

Op het Kaukasische front hebben de Turksche troepen de oude grens overschreden om de bij den vrede van Brest-Litowsk afgestane districten te bezetten; de Porte onderhandelt nog met de Rada van de „Federatieve Republiek van den Kaukasus” over een afzonderlijken vrede.

De Turksche Kamer heeft met algemeene stemmen de wet aangenomen, waarbij de regeering gemachtigd wordt de vredesverdragen met de Oekrajine en Rusland te onderteekenen.

PERZIË. Volgens een Wolff-bericht heerscht te Teheran ontstemming over de gevangenneming van den leider der Perzische democratisch-constitutioneele partij, prins Suleiman Mirza, door de Engelschen; de Engelsche consul in de provincie Masenderan is onder den druk der openbare meening bij wijze van represaille-maatregel in hechtenis genomen.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. Het Departement der Schatkist heeft tot 11 April aan de geallieerde landen leeningen toegestaan ten bedrage van \$ 5.285.000.000, terwijl de oorlogsuitgaven gedurende het eerste jaar op \$ 12.067.000.000 worden geschat.

De aanvraag van de „Shipping Board” om een crediet van \$ 50 miljoen voor het bouwen van 5 werven voor betonnen schepen is door Wilson ingewilligd en zal aan het Huis van Afgevaardigden worden voorgelegd.

Schwab is benoemd tot Directeur-Generaal van de „Emergency Fleet Corporation”. Hij heeft het oppertoezicht op de uitvoering van het scheepbouwprogram der regeering.

Te Chicago heeft Daniels voor de Kamer van Koophandel verklaard, dat de bouw van oorlogsbodems tijdelijk is gestaakt, om met alle macht te kunnen werken aan het bouwen van de noodige transportschepen. Sinds het begin van den oorlog zijn 1275 schepen, ruim 1 miljoen ton metende, aan de vloot toegevoegd.

President Wilson heeft een besluit uitgevaardigd betreffende het overnemen van het beheer van alle kustvaartlijnen door het spoorwegbestuur met ingang van 13 April. De bepaling geldt voor den duur van den oorlog. In het besluit wordt gezegd, dat de schepen hoofdzakelijk zullen dienen voor het vervoer van troepen en oorlogsmateriaal.

President Wilson heeft een nationalen „War Labour Board” ingesteld. Aan het hoofd staan oud-president Taft, gekozen door de werkgevers en Frank P. Walsh, gekozen door de arbeiders.

Dank zij de zeer strenge maatregelen, genomen door het Departement voor de Voedselvoorziening, ter besparing van het tarwegebruik hebben de Vereenigde Staten in Maart 1,1 millioen ton voedingsmiddelen uitgevoerd naar de geallieerde landen. Thans wordt door den voedselregelaar Hoover reclame gemaakt voor het instellen van twee tarwelooze maanden.

Het plan bestaat 15 Mei den eersten luchtpostdienst te openen in Amerika, tusschen New York en Washington met een kort oponthoud te Philadelphia. Postvliegtuigen zullen den afstand van 238 mijl in vier uur afleggen. De postzendingen zullen een uur na aankomst ter bestemming bezorgd worden. Het betrokken departement levert voor dien dienst toestellen, die elk 300 pond poststukken kunnen meevoeren en 90 mijl per uur afleggen.

De Provoost-maarschalk Crowden bereidt eene selectie van de vakarbeiders ten dienste van het leger voor, zonder de industrie te veel te schaden. Militairen met bepaalde vakkennis zullen bij bijzondere regimenten worden ingedeeld, 10.000 ontwikkelde dienstplichtigen zijn vóór 1 April naar middelbare en technische scholen gezonden, om daarna bij speciale troepenafdeelingen te worden geplaatst.

Plannen worden overwogen de oproeping van de tweede lichterij bij keuze te verhaasten en de sterkte dier lichterij op te voeren, in plaats van 800.000 man zouden thans 1,5 millioen worden opgeroepen, waardoor het totale aantal bij het leger ingedeelden 3 millioen zou overschrijden. De Amerikanen bespoedigen, voor zoover de transportmiddelen het toelaten, het overbrengen van troepen naar Europa, waar zij in oefenkampen hunne verdere opleiding zullen ontvangen.

Volgens Wolff zijn er thans hoogstens 200.000 Amerikanen in Frankrijk, waarvan het meerendeel voor den etapendienst gebruikt wordt, aan het front zouden slechts 4 Amerikaansche divisies staan.

De Minister van Oorlog Baker is van het front in Amerika teruggekeerd.

Ter gelegenheid van den verjaardag en als propaganda voor de nieuwe oorlogsleening heeft President Wilson eene chauvinistische rede gehouden, waarin hij zijn vroeger vredesstandpunt geheel verliet.

De Amerikaansche Minister van Buitenlandsche Zaken heeft een antwoordnota geschreven op het protest der Nederlandsche regeering tegen het in beslag nemen van onze schepen, waarin echter niet dieper ingegaan wordt op de formeele rechtsvraag of een staat de bevoegd-

heid heeft in geval van dringende noodzaak vreemde handelsschepen, die zich binnen zijn gebied bevinden, voor eigen gebruik op te vorderen. De nota heeft de schending van het vertrouwen, waaraan de Amerikaansche regeering zich in deze kwestie tegenover Nederland heeft schuldig gemaakt, niet kunnen recht praten.

Inmiddels heeft de Amerikaansche regeering aangeboden, dat 3 Nederlandsche schepen, waarvan één te Buenos Ayres, één te Savannah en één te Curaçao, of andere schepen, die onze regeering zal aanwijzen, dadelijk met een lading graan kunnen vertrekken, mits schepen van gelijke grootte van hier naar een Noord-Amerikaansche haven zullen uitgaan.

MEXICO. Er heeft te Guaymas een incident plaats gehad met een Amerikaanschen consul over het ten uitvoer leggen van de Amerikaansche wet tegen het handeldrijven met vijandelijke onderdanen.

CHINA. Door de benoeming van T o e a n g - j o e i tot minister-president hebben de Noordelijken eene politieke overwinning behaald; T o e a n g - j o e i heeft echter de benoeming nog niet aangenomen.

JAPAN. De Japanners hebben te Wladiwostok marinestrijdkrachten geland, om leven en eigendommen te beschermen van Japanners tegenover aanslagen van Russen. Generaal K a t o deelde dan ook in eene proclamatie mede, dat Japan dit slechts deed om de orde te handhaven. Deze stap zou dus niet moeten worden beschouwd als eene inleiding tot eene politiek van interventie in Siberië op groote schaal. Kort na het optreden der Japanners zijn ook Engelsche troepen te Wladiwostok geland.

In Amerika heeft dit optreden van Japan een slechten indruk gemaakt, want herhaaldelijk is de regeering te Washington opgekomen tegen eene actie in Siberië door Japan alleen.

Het scheen, dat onder den indruk daarvan de Japansche regeering het plan definitief had opgegeven. De minister-president T e r a u t s j i verklaarde voor eenige dagen, dat Japan geen voornemen had, in Siberië tusschenbeiden te komen. En tegelijkertijd nam W i l s o n ' s regeering eene zeer vriendschappelijke verhouding tegenover Rusland aan. In telegrammen aan de Bolsjewiki werd de vriendschap der Vereenigde Staten voor de maximalistische regeering uiteengezet, en werd Rusland alle soorten hulp toegezegd voor de toekomst, wjl op dit oogenblik de Vereenigde Staten alle hulpmiddelen zelf noodig hebben om den strijd, dien W i l s o n met kracht wil voeren, ten einde te brengen.

De Japansche landing heeft daardoor in Moskou en Petrograd een diepen indruk gemaakt. De Raad van Volkscommissarissen heeft aan de Sovjets in Siberië bevel gegeven, aan den inval op Russisch grondgebied krachtig weerstand te bieden. En in een manifest wordt Japan er van beschuldigd, de Republiek te willen verpletteren en Siberië te

willen veroveren en wordt Japan een doods vijand van Rusland genoemd.

Tevens waarschuwen de Volkscommissarissen de Geallieerden er voor, dat de antwoorden, die op het Russische protest zullen volgen, van grooten invloed zullen zijn op de buitenlandsche politiek van Rusland.

Volgens eene overeenkomst tusschen Japan en de Vereenigde Staten, zal Japan aan Amerika 450.000 ton scheepsruimte afstaan, waarvan 150.000 ton onmiddellijk, zonder eenige voorwaarde, behalve, dat zij tegen de charter-tarieven der Geallieerden in gebruik zullen worden genomen. De Japansche regeering zal het verschil tusschen deze tarieven en de Oostersche tarieven aanvullen. Dit zal eene uitgave van 18 millioen yen medebrengen.

Verder zal 100.000 ton in den vorm van nieuwe schepen worden afgeleverd tusschen Mei en December, terwijl voor elke ton scheepsruimte een ton staal in ruil wordt gegeven.

De overige 200.000 ton zullen later worden geleverd en worden gebouwd op voorwaarden, die wederzijds als zeer gunstig worden beschouwd.

Boekaankondiging.

Waarom en hoe moet Indië weerbaar gemaakt worden, door F. KROON, 1e Luitenant Inf. N. I. L.,
Leraar aan de K. M. A. *Amsterdam*, ALGEMEENE
UITGEVERSMATSCHAPPIJ (Directeur G. H. JONCK-
HEER).

De heer Kroon heeft in dit werkje een zeer waardevol overzicht gegeven van den stand der factoren, die invloed hebben op de weerbaarmaking van Indië. Hij heeft zich allermint beperkt tot de beschouwing van den zuiver militairen factor, doch zich op een zeer algemeen standpunt gesteld.

Zijn brochure getuigt van een uitgebreide studie op zeer verschillend gebied; het is een groote verdienste van den heer Kroon, dat hij bij de beoordeeling van verschillende kwesties zich op een zuiver objectief standpunt heeft geplaatst.

In het eerste hoofdstuk geeft hij eenige politieke binnenlandsche geschiedenis van Indië, aangevuld door hoofdstuk III „De wording van een nieuw rijk”; in het tweede hoofdstuk schetst hij de verhouding van Indië tot de bureu in Oost-Azië.

Na in hoofdstuk IV te hebben aangetoond, dat weerbaarmaking noodig is, dat Indië thans in alle opzichten volstrekt weerloos geacht moet worden, gaat hij achtereenvolgens na de intellectueele, de economische en eindelijk de militaire weerbaarmaking. Dat dit laatste onderwerp slechts zo blz. beslaat in een werkje van ruim 90 zijden is wel typeerend voor de wijze, waarop de heer Kroon zijn arbeid heeft opgevat.

Hij geeft geen nieuw stelsel — gelukkig — hij toont alleen duidelijk de desiderata, waar naar moet worden gestreefd, de vraagstukken die zich bij die weerbaarmaking voordoen.

Het geheel is een werkje, dat ik gaarne in de handen zou zien van vele Nederlanders, wien het wel en wee onzer koloniën ter harte gaat.

M.

Ter aankondiging ontvangen.

Les cahiers Belges. No. 7. Jules Renkin et la conquête Africaine par Miles. No. 8-9. La volonté nationale Belge en 1830 par Fernand van Langenhove. *Bruxelles et Paris*, 1917. G VAN OEST EN CIE.

Over het wandelen marschtraining en marsch-techniek en over kaarten en kaartlezen, door W. RIDDER VAN RAPPARD, 1e Luit. der Jagers, 1918
Uitgave van de A. N. W. B. Toeristenbond voor Nederland.

Het officieren-vraagstuk bij de landmacht, door TH. T. M. SCHAEPMAN, Kapitein. *Bussum*, 1918. NAAML. VENN. UITGEVERS MIJ. v/H PAUL BRAND.

De Nederlandsche verlofsofficier. Officieel correspondentieblad van de vereeniging van verlofs-officieren der Nederlandsche Land- en Zee-macht. 1e Jaargang. Februarinummer.

De organisatie van de geestelijke verzorging van onze krijgsmacht. Inleiding gehouden te 's Gravenhage 23 Oct. 1917, ter algemeene vergadering der Nationale Christen-Officieren-Vereeniging, door TH. G. DONNER, 1e Luit. L. W. I. 's *Gravenhage*, 1918. Uitgave van de Nat. Christen-Officieren-Vereeniging.

L'oeuvre de la marine italienne dans la défense de Venise.